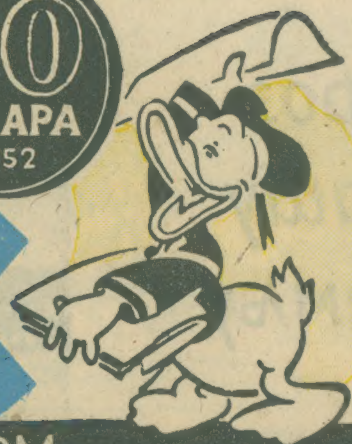
ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Година XXVI
Број 722
30. октобар 1965.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Dan Barry

ФЛАШ ГОРДОН

У ОВОМ БРОЈУ:

КРОЗ ВЕКОВЕ

ОМИЉЕНИ БРОЈ

Карло IV, цар „Светог римског царства" изузетно је волео цифру четири — можда због тога што је и сам био „четврти".

Карло је имао четири престонице и у свакој од њих заседао је један од четири велика кнеза. Живео је у четири дворца заузимајући у њима по четири собе. У свакој његовој соби била су по четири прозора, четвора врата и четири свећњака.

У свечаним приликама цар је стављао себи на главу четвороугаону круну начињену од легуре четири метала. Сво је царство Карло је поделио на четири дела, а војску на четири корпуса.

Возио се у кочијама које су вукла четири коња, носио одело из четири боје и говорио четири језика. Јео је четири пута на дан. Сваки обед састојао му се од четири јела која је заливао са четири врсте вина.

Карло IV женио се четири пута и имао је четворо деце.

Када је умирао крај његове постеље налазила су се четири лекара и четири свештеника од којих је сваки писао једно од његова четири завештања на једном од четири језика којима се цар служио.

Умро је у четири часа, 29. новембра 1378. године.

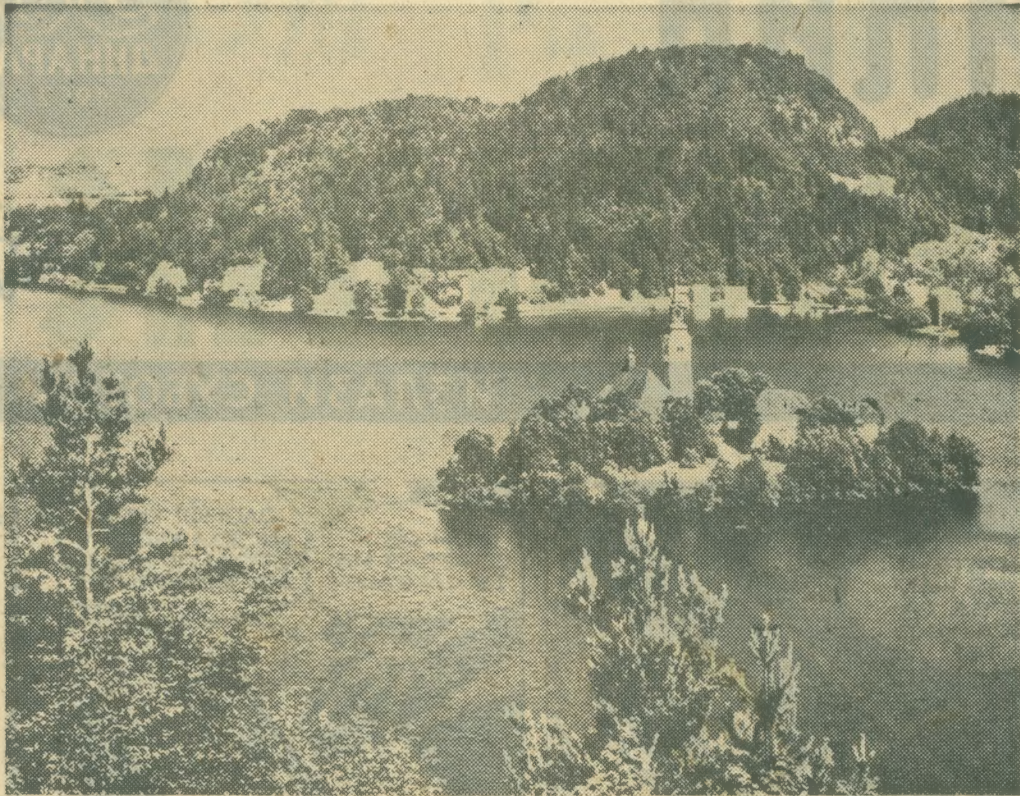
ДРВЕНИ ПЕТАО

На дому породице Ћипико у Трогиру налази се као украс још од 1571. године један дрвени петао. Петао је првобитно био прамчана украсна фигура на једном турском ратном броду. У чувеној поморској бици код Лепанта један предак Ћипикових заробио је овај турски брод а као једини ратни трофеј задржао је — дрвеног петла.

Кроз нашу земљу

БЛЕДСКО ЈЕЗЕРО

БЛЕДСКО језеро је постало крајем леденог доба, у удубљењу које се образовало на месту где се отапао крај (чело) великог ледника и таложиле моренске наслаге. Лежи на 475 метара надморске висине. Дугачко је 2.130 метара, а широко 1.032 метра. Средња му је дубина 22 м, а највећа 30,6 м. Површина Бледског језера износи само 1,45 км². Ниво језера има годишње незнатно колебање — само 58 сантиметара (то је најмање колебање језерског нивоа у нашој земљи). Пошто нема већих притока, које би освежавале језерску воду, у њеним дубљим слојевима нема кисеоника, већ сумпор-водоника који прети уништењем живог света у језеру. Због тога је неопходно „лечење" Бледског језера. Први покушаји нису дали очекиване резултате.

Вода Бледског језера је лети погодна за купање. Њена температура је у јуну 19,7°; у јулу 21,7°, у августу 21,9° а у септембру 19,2° Ц. Језеро је зими под леденим покривачем који траје просечно 63 дана. Максимална дебљина леда износи 40 см, што омогућава зимске спортове на леду. У том погледу Бледско језеро је већ постало познато и изван граница наше земље. По броју посетилаца — око 87 хиљада у 1964. години — Бледско језеро је на првом месту међу туристички значајним језерима у Југославији.

Колико је тешка ћурка?

— Ћурка је велика и тешка домаћа птица — одговорићете. — Може да има петшест килограма, а и више ако се храни као што треба.

А шта бисте рекли за „птичицу" тешку преко тридесет килограма? Овакву врсту ћурки, чија је просечна тежина 32 килограма, одгајили су на живинарској фарми Мак Перинг у Сједињеним Америчким Државама.

Међутим, ћурке-џинови имају један недостатак... своју величину. У Америци, као и у многим другим државама, обичај је да се ћурке износе на сто целе. А која то породица може да испече и поједе ћурку тешку преко тридесет килограма? Излаз је ипак нађен: биће остављени да достигну пун узраст само примерци одређени за расплођавање, док ће остале ћурке завршити живот чим достигну тежину од 6 до 15 килограма.

НАЈЗАД СПАСЕН

Антонио Јерара пошао је да свој нови чамац од пластичне масе дуг 5 метара, јачине 25 КС испроба у водама Месине. На десет миља од обале упао је у јато сабљарки. Највећа риба, изазвана можда сјајном белином чамца, забола је испод воде своју „бодеж" у бок чамца. За трен ока он се напунио водом и потонуо. Јерара је имао само толико времена да зграби једно гумено јастуче. Држећи се за њега, провео је на пучини пуних 48 сати.

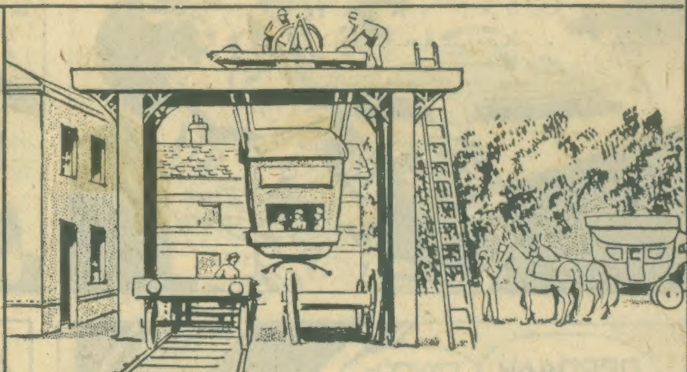
Са копна су послати хеликоптери и чамци за спасавање да га пронађу. Узалуд. Кад је већ била изгубљена свака нада радио је јавио да је страдалника прихватио један либански теретни брод.

СПАЈАЛИЦЕ У СВЕТЛОСТИ СТАТИСТИКЕ

Идући трагом 100.000 канцеларијских спајалица западнонемачки статистичари утврдили су да је тек свака пета спајалица употребљена за оно чему је намењена. Судбина осталих била је различита: 15.842 послужиле су за чишћење слова на писаћим машинама; 5434 уместо чачкалица за зубе; 5309 за чишћење ноктију; 3196 за чишћење лула; 19.413 биле су улог при игрању карата у канцеларији и нестале су; 7212 присвојиле су жене за придржавање чарапа; 14.163 искривљене су у разне смешне фигуре приликом разговора телефоном или непосредно; са 2431 олабљивани су завртњи. Остале попадале на под, почишћене и бачене у смеће.

ЖЕЛЕЗНИЧКИ ВАГОНИ

НА ПРВОЈ ПРУЗИ ИЗМЕЂУ ПАРИЗА И ОРЛЕАНА БИЛИ СУ НА КРАЈЊОЈ ЈУЖНОЈ СТАНИЦИ ЗАЈЕДНО СА ПУТНИЦИМА ПОДИЗАНИ СА ОСОВИНА И ПОСТАВЉАНИ НА ШАСИЈУ КОЧИЈА ТАКО ДА СЕ **ПУТОВАЊЕ МОГЛО НАСТАВИТИ ДРУМОМ.** (1843)

ПЕРСИЈАНАЦ КОЈИ ЈЕ ПИСАО ПЕСМЕ НАОПАКО

АБДУЛАХ ХАМАДАНИ (968 – 1007)

ПОСТАО ЈЕ НАЈПРИЗНАТИЈИ ПЕСНИК СВОГ ВРЕМЕНА ЈЕР ЈЕ, МАДА СЕ ПЕРСИЈСКИ НОРМАЛНО ПИШЕ ЗДЕСНА НАЛЕВО, СВАКУ ПЕСМУ ПОЧИЊАО ОД ЛЕВОГ ДОЊЕГ УГЛА СТРАНИЦЕ А ПОСЛЕДЊИ РЕД ЈЕ ЗАВРШАВАО У ГОРЊЕМ ДЕСНОМ УГЛУ — **СТАВЉАЈУЋИ ТАКО НА ПАПИР НАЈПРЕ ПОСЛЕДЊУ РЕЧ ПЕСМЕ!**

НОВАЦ СА СРЦЕМ

ФРАНЦУСКИ НОВАЦ КОВАН НЕКАДА НА МАРТИНИКУ ИМАО ЈЕ У СРЕДИНИ **ОТВОР У ОБЛИКУ СРЦА**. ИЗВАЂЕНИ ДЕО ТАКОЂЕ ЈЕ СЛУЖИО КАО НОВАЦ, САМО МАЊЕ ВРЕДНОСТИ

КРАБА-СУНЂЕР

ДА БИ СЕ ЗАШТИТИЛО ОД НЕПРИЈАТЕЉА ИСКРОЈИ СВОЈИМ МАКАЗАМА КОМАДИЋ СУНЂЕРА КОЈИ ТАЧНО ОДГОВАРА ОБЛИКУ И ВЕЛИЧИНИ ЊЕГОВИХ ЛЕЂА

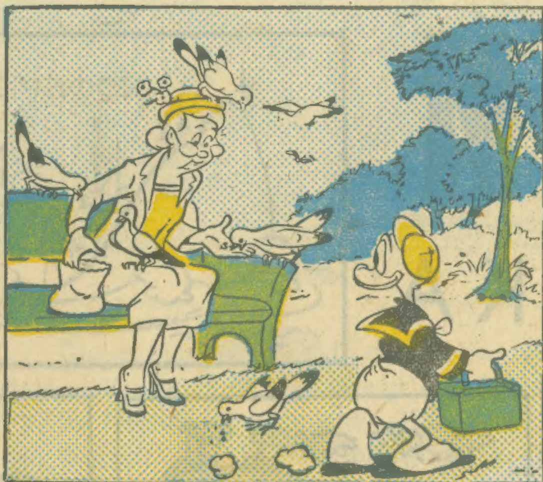

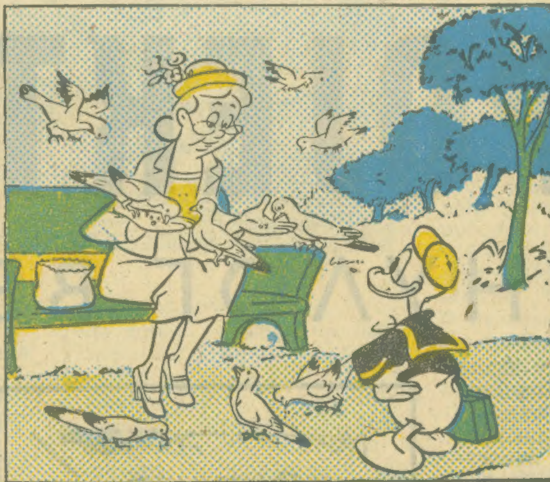
ИПОКРИТОС

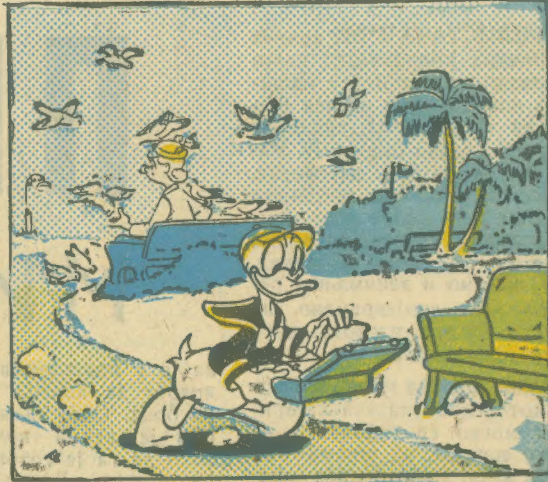
СТАРА ГРЧКА РЕЧ ОД КОЈЕ СУ ПОСТАЛИ ИЗРАЗИ **„ХИПОКРИТ"** (ЛИЦЕМЕР) И **„ХИПОКРИЗИЈА"** ПРВОБИТНО ЈЕ ЗНАЧИЛА **„ГЛУМАЦ"**

Walt Disney

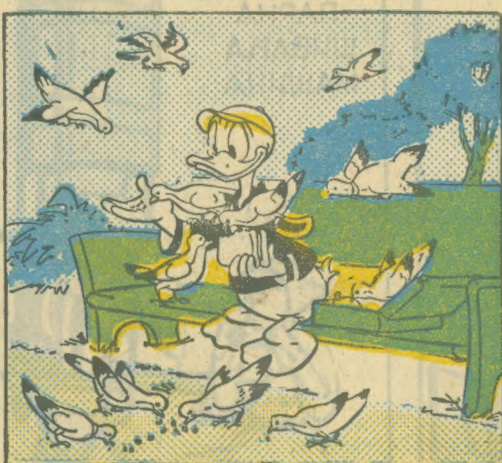
ПАЈА ПАТАК

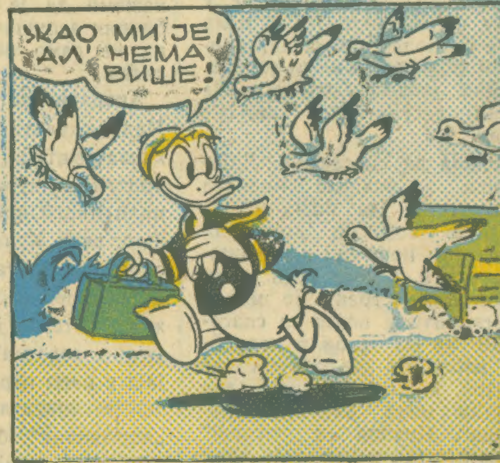

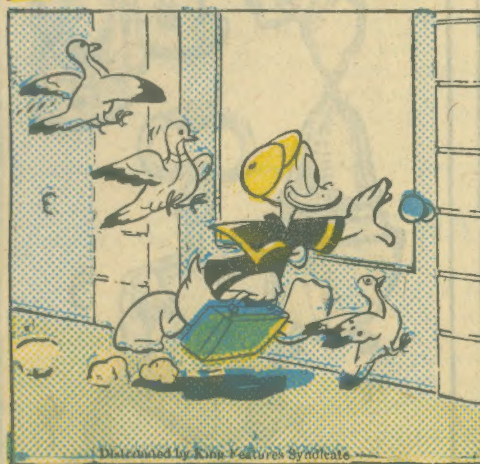

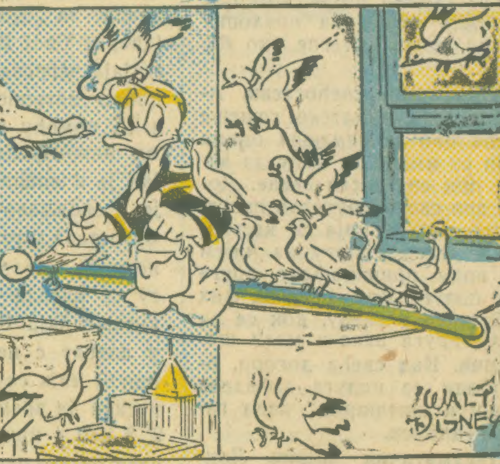

СПОРТ

Најнеобичнија трка у 1908. години: од Њујорка до Париза преко Сибира. — 420 минута фудбала без одлуке. — За секунд боксовања 255 долара

НЕОБИЧНИ СПОРТСКИ ДОЖИВЉАЈИ

20.000 КИЛОМЕТАРА АУТОМОБИЛОМ ЗА 112 ДАНА

ЈЕДНОГ фебруарског дана 1908. године почела је можда најспектакуларнија и уједно најнеобичнија аутомобилска трка овог века. На „Тајмс скверу" у Њујорку неколико десетина хиљада грађана окупило се да испрати шест аутомобилиста — три француска и по један амерички, немачки и италијански. Они су намеравали да се тркају на стази од Њујорка до Париза, преко Аљаске и Сибира! Шесторица неустрашивих примали су последње савете, пријатељи су им стискали руке, тапшали по раменима. Они су се збуњено освртали, отпоздрављали и са зебњом у срцу помишљали на дуг пут који им предстоји.

Као и обично, свет се поделио у два табора: оптимисти су тврдили да ће авантура успети и возачи стићи у Париз, а „Дејли мејл" изражавао је песимистичко гледиште тврдећи: „Аутомобил је после жене најосетљивија и најћудљивија ствар на свету..."

На обалу Пацифика први је стигао амерички аутомобил марке „томас". Намера, да се бродом пребаци на Аљаску а затим залеђеним Беринговим мореузом пређе у Азију, није могла бити остварена, па су ови аутомобили били превезени до Владивостока. Тада су почеле велике муке.

Још неискусни возачи, без такмичарске рутине какву имају данашњи аутомобилисти, ухватили су се укоштац са многобројним тешкоћама. Прво, аутомобили су били слаби за таква путовања. Шездесет коњских снага — шта је то према огромном пространству? А тек хладноћа, несташица хране, неизвесност, снабдевање горивом...

Највише успеха имали су амерички „томас", немачки „протос" и италијански „зуст". Само та три аутомобила наставила су пут кроз Сибир. Огромни сметови, нерашчишћени путеви, отежано снабдевање храном и горивом утицали су да се вози врло малом просечном брзином. Каткад по више дана није пређена ниједна стопа. „Томас", који је био стално у вођству, запао је у мочвару код Омска. У трци кроз Русију најбољи је био немачки „протос", који је први прошао кроз Москву и Петроград и 26. јула коначно стигао у Париз изазвавши сензацију.

Али, „протос" ипак није био победник. Четири дана после њега у Париз је стигао амерички аутомобил који је одмах затим проглашен победником зато што је „протос" још на америчком континенту био кажњен са 15 дана.

Две недеље касније стигла су и италијанска кола и тако се завршила ова најнапорнија и најнеобичнија трка почетком нашег столећа у којој је победник за 112 дана прешао близу 20.000 километара возећи просечном брзином од око 170 километара на дан...

*

НАЈНЕОБИЧНИЈЕ квалификације за попуњавање упражњеног места у Првој савезној фудбалској лиги одржане су фебруара 1951. године између суботичког Спартака и љубљанског Одреда.

Требало је да се одиграју две утакмице: по једна у сваком граду. У првом сусрету, у Суботици, Спартак је три пута водио, а Одред је три пута изједначио и меч се завршио нерешено 3:3.

Недељу дана касније у Љубљани је резултат био опет нерешен, али овог пута 0:0. Пошто је крајњи резултат био нерешен, два дана касније противници су се опет састали овог пута на неутралном терену, у Загребу. Али, ни тада није било победника. Опет је Спартак два пута имао предност, али је Одред успевао да изједначи. Два пута је била погођена статива Одредовог гола, али је резултат и у продужетку утакмице остао нерешен 2:2. 420 минута фудбала — без коначне одлуке!

Кад ни после пет часова борбе на терену — и пет Спартакових водећих голова — одлука није могла да падне, судбину прволигаша морао је да реши жреб. Срећа је била наклоњена Спартаку, а Одред је остао у Другој лиги...

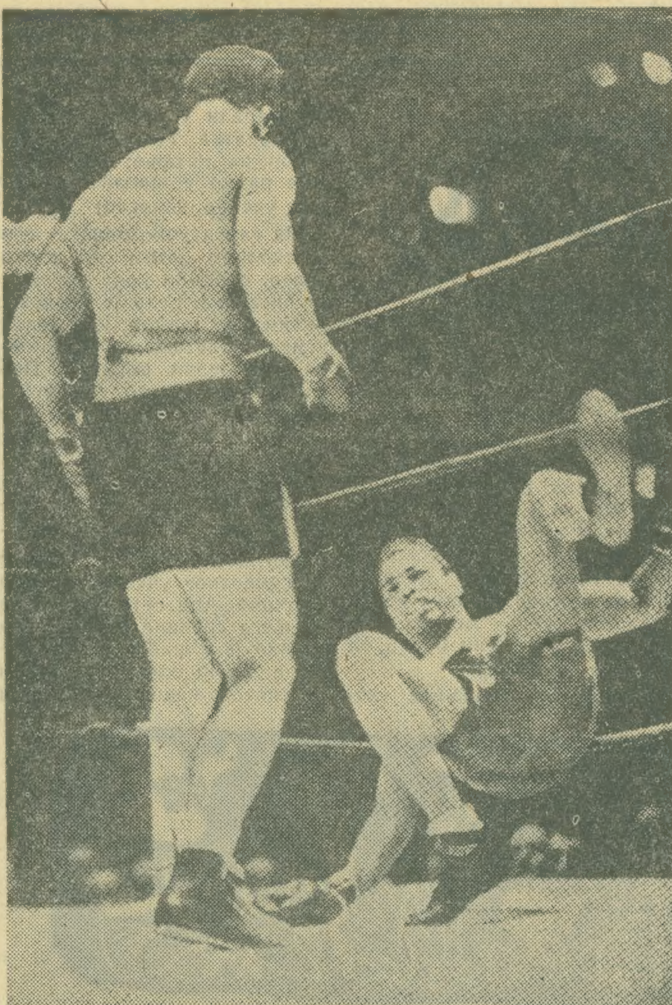
*

ПОЧЕТКОМ 1939. године „црни бомбардер" Џо Луис, светски првак у боксу у тешкој категорији, био је у пуној снази и обарао је брзо и лако све своје противнике. Један од најбољих боксера свих времена, прави шампион, није се много хвалисао као неки данашњи асови, а уместо брбљивог језика имао је снажне песнице које су поштено обављале свој посао.

У то време било је тешко пронаћи партнера Џоу Луису, јер нико није желео да се у првој или другој рунди пружи по поду. Најзад, кад није било другог, јавио се светски шампион у полутешкој категорији Хенри Луис. Он је пристао да се бори са Џоом Луисом — у ствари, изазвао га је — али уз два услова. Прво, „црни бомбардер" није смео да буде тежи од 90 килограма пошто је изазивач имао само 82; друго, и у случају пораза он добија добар залогај — 12.600 долара.

Борба је била кратка. Све је било готово за само 2 минута и 20 секунди. За то време, изазивач је био три пута оборен: први пут на под, други пут бачен кроз конопце, а трећи пут је тако јадно и беспомоћно изгледао, да судија у рингу није имао срца да га остави на милост и немилост јачем професионалцу који би га брзо дотукао убитачним ударцима. Борба је била прекинута.

Џо Луис зарадио је огроман хонорар: стручњаци су израчунали да је за сваки секунд борбе зарадио по 255 долара. Сутрадан Џо Луис је наставио са својим свакидашњим животом: отишао је на пецање у очекивању следећег изазивача који никада нису журили кад је требало да изађу пред њега...

ТРЕНУТАК ПРЕ НЕГО ШТО ЈЕ ХЕНРИ ЛУИС, ОДБАЧЕН СНАЖНИМ УДАРЦЕМ ЏОА ЛУИСА — „ЦРНОГ БОМБАРДЕРА" — ПРОЛЕТЕО КРОЗ КОНОПЦЕ...

ПРОЈЕКТИ МИНУЛОГ ВЕКА

ПРЕЛИСТАВАЈУЋИ архиве техничких проналазака често наилазимо на пројекте машина и апарата чији изглед једва да подсећа на предмете који нас данас окружују, мада им је намена истоветна. Известан број тих пројеката изазива наш осмех због компликованих решења веома простих задатака. Понекад, пак, видимо и занимљива решења која своједобремено, из ко зна каквих разлога, нису била прихваћена.

Парна шиваћа машина. Парни мотор проналазача Хајнрициja могао се поставити на сваку машину за шивење прошлог века. Вода сипана у високи котао претварала се у пару од топлоте једне мало веће петролејке која истовремено осветљава шваљин рад. Јачина машине износила је један десети део коњске снаге.

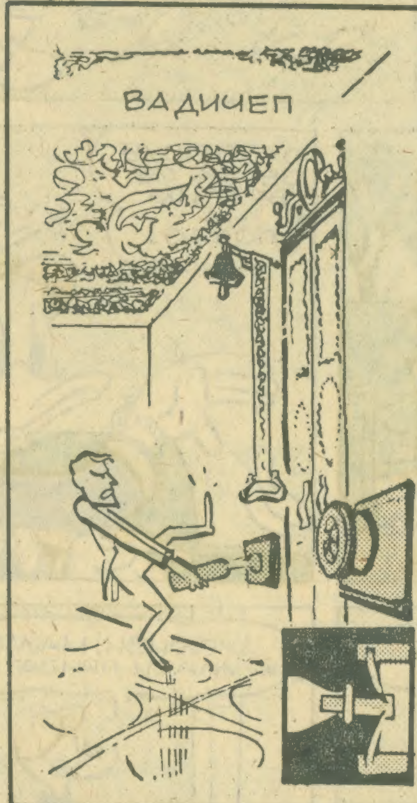
Кофер за спасавање. Лајпцишки проналазач Кренкел одлучио је да прекоморске путнике који би доживели бродолом поштеди од сувишних брига. Кофер који је он измислио у трену се могао претворити у појас за спасавање. За то је било потребно избацити из кофера све ствари, а из поклопца и дна извући мала округла „вратанца". Путник се „увлачи" у затворен кофер при чему му се гумени појас, којим је обложен отвор на поклопцу и дну, чврсто стегне око бедара.

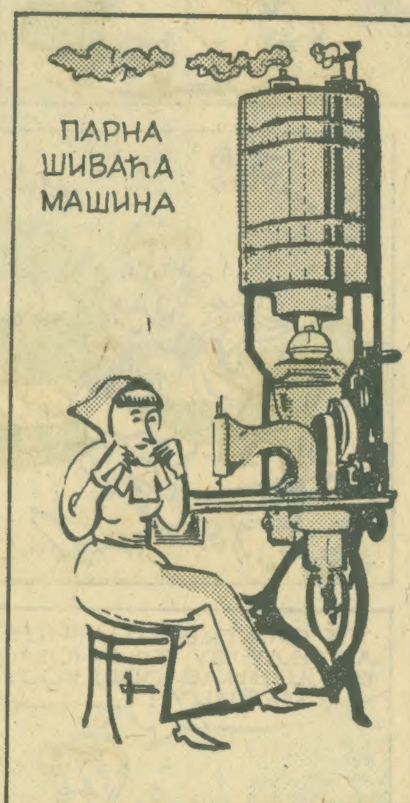
Аутоматски свећогасац. Апарат за аутоматско гашење свећа био је намењен онима који су имали ту ману да заспе при светлости свеће. Доњи део свеће обухвата прстенаста опруга која се наставља у једну полугу на чијем су врху причвршћене друге две полуге. Врх једне од њих забада се у свећу, док се на врху друге налази мали шеширић. Кад свећа догори, ослободи се полуга забодена у њу и „шеширић" пада гасећи пламен.

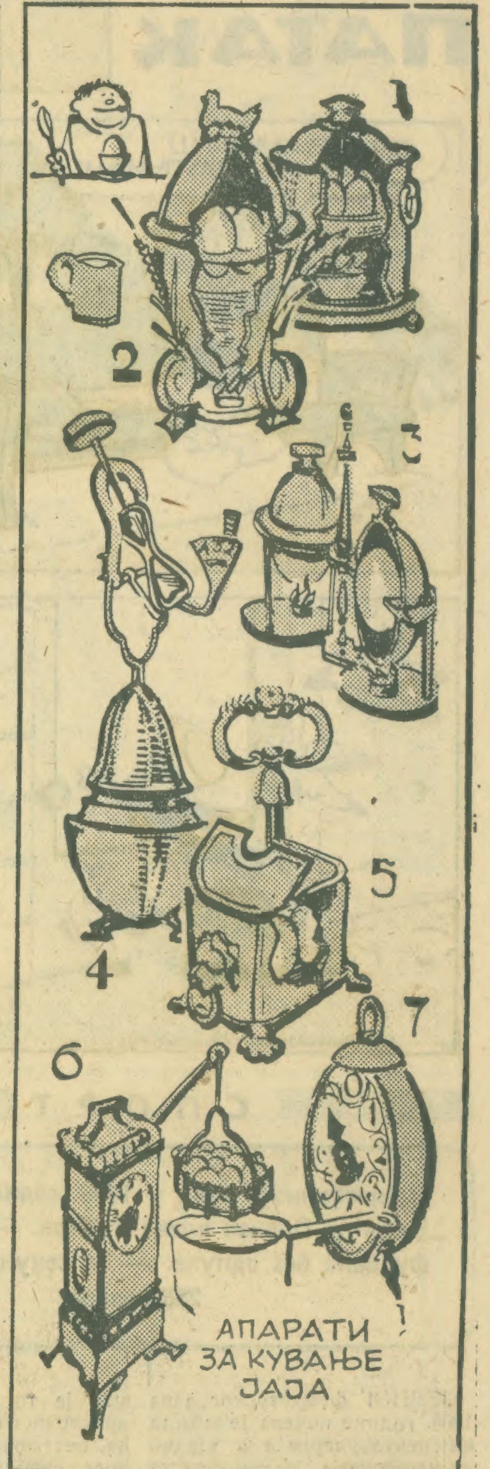
Пнеуматични чајник. Лондонски проналазач Ројал олакшао је сипање кључале течности из тешких чајника заменивши обичан поклопац на њему шупљим цилиндром који улази у отвор на чајнику. Горњи, сферни део цилиндра има канал с малим клипом. Спољашње дугме на клипу има отвор да би ваздух могао да улази у цилиндар. Када се дугме притисне, канал се затвори клипом. Све док се дугме с клипом не врати у првобитни положај кроз „нос" на чајнику излазиће врео чај.

Вадичеп. Немачка фирма „Циглер и Грос" рекламирала је у прошлом веку зидни апарат за вађење запушача из боца. Овај зидни вадичеп био је веома компликован, тако да га је готово немогуће описати. Довољно је ако кажемо да је за вађење обичних запушача била потребна не само вештина, већ и снага.

Апарати за кување јаја. Мада скувати јаје није никаква вештина, ипак су се технологијом кувања јаја занимали многи проналазачи прошлог века. Кување јаја у води сматрало се тада недовољно добрим јер се, тобож, „садржина читавог јајета неравномерно загрева". За кување јаја у пари израђиване су две врсте апарата: „момачки" и „породични" (број 1. и 2). За још савршенији сматран је апарат за „суво" кување јаја (апарат број 3) код којег су се јаја загревала у посебним, добро затвореним коморама и то помоћу топлог ваздуха од шпиритусне лампе. Постојао је и апарат (број 4) који је дозвољавао да се јаја, да би остала што дуже топла, изнесу на сто у води у којој су се кувала. За аутоматско кување јаја био је начињен и апарат с пешчаним часовником који се могао тако подесити да време кувања траје 2, 3 или 4 минута. Звук звонцета објављивао је да је јаје скувано (број 5). За најсавршенији апарат сматран је француски аутомат „фаворит" (број 6) снабдевен сатним механизмом који је у одређено време извлачио из кључале воде металну корпицу с јајима. За контролу кувања јаја израђивани су будилници разних облика и система. Један од таквих је часовник означен бројем 7, с бројчаником који је био подељен на 8 поделака а имао је само једну казаљку.

ШКОЛА ПРЕ 3700 ГОДИНА

СВАКИ ђак вероватно се бар једном запитао: када су се појавиле прве школе и како се у њима одвијала настава?

Недавно су вршена археолошка ископавања у јужној Месопотамији, у областима где су некад живели Сумери — један од најстаријих народа с веома високом културом. Захваљујући археолозима ми данас можемо да се вратимо у та далека времена.

Замислите да вас је неки „времеплов" вратио 3.700 година уназад и да вас је искрцао пред једну од школа у сумерском граду Уру. Смештена у невелику приземну зграду, школа има неколико разреда. У сваком од њих седи 20 до 25 малишана разног узраста. Девојчица у школи нема. Читаво школовање траје неколико година. Али, ако је ученик изузетно прилежан, он већ после две године добија назив „млађег писара" и њему поверавају једног од ђака-новајлија. „Млађи писар" објашњава свом „штићенику" све што овоме није јасно, задаје му задатке и прегледа му их пре но што ће их предати учитељу...

Ђаци у сумерским школама писали су на глиненим таблицама. На једну страну таблице учитељ или његов заменик исписивао би задатак, а ученик би на другој страни решавао задатак или га преписивао. При ископавању било је нађено много таквих глинених таблица с писменим вежбама или текстовима које је требало научити напамет.

Деца су учила да пишу готово на исти начин као и данас. У почетку су памтила појединa слова и слогове, а затим исписивала речи састављене од тих слогова. И, најзад, постепено су прелазила на целе реченице.

На неким таблицама налазе се исписане мала и велика таблица множења, као и правила за извлачење квадратног и кубног корена. Сумерски ученици решавали су разне геометријске задатке као на пример: колико треба ископати кубних метара земље да би се добио бунар одређених димензија.

Веома су занимљиве таблице на којима је описан школски живот. То су, несумњиво, први ђачки слободни састави. Учитељ је постављао питање, а ученици су одговарали у облику писменог задатка. Тако је као одговор на питање: „Шта си јуче радио у школи?" — један ученик написао:

„Ја сам научио наизуст своју таблицу, затим сам доручковао, спремио нову таблицу за писање и целу је исписао. Затим сам добио још један усмени задатак, а после обеда још један писмени. После часова пошао сам кући. Ушао сам у кућу и тамо је седео мој отац. Испричао сам му о писменом задатку и изговорио пред њим текст који сам напамет научио. Отац је био врло задовољан".

Као што видите, тај дан се за сумерског ученика срећно завршио. Али сутрадан су се на њега сручиле невоље. Закаснио је у школу и због тога је добио опомену. Затим је учитељ нашао у његовом задатку неколико грешака и, не размишљајући много, жестоко га је ишибао. Али, то није био крај његовим недаћама. Надзорник, чија је дужност била да пази на владање ђака, два пута га је истукао. Први пут због тога што је „зверао на све стране", а други пут што је испрљао одећу. После часова учитељ му је рекао: „Рђав ти је рукопис", и — поново га је истукао. Као што видите, школовање сумерских дечака није текло глатко.

На основу ископаних таблица археолози су закључили да се у сумерским школама нису учили само матерњи језик и математика, већ и минералогија, зоологија, ботаника и географија.

Кад Пикасо изгуби опкладу

Пошто је изгубио опкладу Пабло Пикасо је био обавезан да зидове радионице једног свог пријатеља лончара украси импровизованим фрескама. За време док је Пикасо унутра радио на улазним вратима била је истакнута објава: „Радња привремено затворена због малања".

Кад се сазнало ко је био „молер" јавио се купац: један Американац пријатељ уметности понудио је лончару баснословну суму за откуп радионице.

Савремена »Лукулова гозба«

У Дрикхајму, у Немачкој, сваке године у септембру одржава се прослава вина. Овога пута она је привукла 500.000 посетилаца. За њихово гошћење отишло је 200.000 литара вина из бербе 1964, 50.000 младих пилића, 861 свиња, 95 говеда и 25 телади. Традиционална светковина вина у Диркхајму важи за једну од највећих у свету, а ова последња била је 549. по реду.

КАШУБИ

Кашуби је област која се пружа дуж обале Балтичког мора источно од Гдањска. Њени становници, који се такође називају Кашубима говоре посебним дијалектом пољског језика, имају своје обичаје, ношњу, фолклор. Иако су вековима били поробљени од Немаца, они су се успешно одупрли германизацији и сачували национална обележја.

Кад се завршио први светски рат поглавар Кашуба Антони Абрахам отишао је у Париз и на мировној конференцији затражио припајање ове територије новоствореној пољској држави. Тако је ова област коначно враћена Пољској.

Кашуби се углавном баве риболовом и ратарством. Као прави поморци они се најчешће запошљавају у бродоградилиштима или служе у морнарици.

Највећи градови у Кашубској области су Вејхерово, Пуцк и Košћежина.

ЈЕДНА ШЕТЊА КРОЗ
ВЕЛИКЕ ГРАДОВЕ МРАВА

ЧЕСТО нам подухвати које изводе мрави изгледају невероватни. Једно је, међутим, сигурно: од свих инсеката мрави су најинтелигентнији.

Људска бића су припитомила до сада око двадесетак животиња које им помажу у раду или служе за исхрану. Међутим, у том погледу мрави су их претекли успевши да припитоме неколико стотина малих животиња које им служе за храну.

Али, мрави не само да одгајају „стоку" већ су и одлични земљорадници. Није редак случај да у близини мравињака посеју пиринач пошто су претходно очистили земљу и — чак је нађубрили. Док пиринач расте они га стално обилазе и чисте од травчица и корова. Осим тога, око њиве се стално смењују дежурни да им други инсекти не би појели мукотрпно одгојен усев. Кад се појави јачи непријатељ, стражари траже помоћ.

Када је пиринач сазрео мрави су, као добри домаћини, кренули да га оберу. Вешто су се пели уз стабљику, узимали по једно зрно и журно га односили у подземне амбаре. Интересантно је да се сваки мрав враћао тачно на своју стабљику док је не би целу обрао. У другом крају „њиве" мрави су радили организованије. Док су једни брали пиринач и бацали га са стабљике на земљу, други су носили зрна у амбаре.

После жетве киша је непрекидно падала неколико дана. Када је један научник, који је пратио њихов рад, дошао да обиђе мравињак пошто је киша престала, мрави су били у великом послу. Вероватно је вода продрла у подземне силосе и мрави су сад износили пиринач на сунце да се суши. Када се пиринач добро осушио, што су мрави често проверавали, поново су га вратили у подземне силосе.

За најинтелигентније се сматрају такозвани сунцокретни мрави који живе у Бразилу. Кад ти мрави предузимају пут који ће их одвести мало даље од њиховог мравињака, изнад главе носе мале листове који их штите од сунца. Ови мрави такође доносе лишће у своје подземне баште и, пошто га ситно изгризу да би што пре иструлило, користе га за ђубрење. Ту нарочито успевају печурке које мрави радо једу. Они су чак пронашли начин како да печурке расту преко целе године, и зими и лети. Вероватно те своје подземне баште некако загревају тако да се у њима одржава стална температура.

Мрави живе у великим насељима. У Пенсилванији је откривен град мрава са око 2.000 „кућа" и преко двадесет хиљада просторија. Варош се простирала на пределу од око 30 јутара а број становника-мрава износио је 15 милиона. У сваком насељу извршена је прецизно подела рада, болничарке дежурају дању и ноћу водећи рачуна да све буде у реду и да се сваки угинули мрав одмах уклони и пристојно сахрани.

У ОВОЈ МАЛОЈ КОЛОНИЈИ СВАКИ МРАВ РАДИ СВОЈ ПОСАО

Мрави су необично пажљиви у чувању подмлатка. Постоји одређена служба која има задатак да контролише да ли се мајке добро старају о деци. Свако новорођенче мора бити одмах прегледано и обавезно болничарка мора да помогне мајци да му се ослободе ноге и пипци. Новорођенчад се стављају у засебне просторије. Тамо се хране и негују тачно у одређено време. У случају да се неки малишан разболи одмах се премешта у другу собу јер болесни не смеју бити заједно са здравима. Када мало порасту неговатељица их почиње да изводи на рад. У њен посао не сме нико да се меша. Свуда се могу видети колоне малих мрава како уче разне послове. Старији им се склањају и праве место. У случају неке опасности болничарка даје знак, одрасли мрави дојуре у помоћ и носе мале на сигурно место.

За мраве не постоји препрека коју не могу савладати. У случају да морају да пређу преко неког „амбиса" они донесу дужу сламку, ставе је преко и настављају свој пут. Ако уклоните ту сламку они ће брзо наћи другу пошто се размиле у свим правцима. Онај ко је први нађе на неки начин обавештава друге да дођу и помогну му.

Научници се слажу у томе да ма колико посматрали мраве у раду увек откривају нешто ново што раније нису знали. Мрави се увек прилагођавају новој ситуацији и измишљају нове начине како би ишли укорак са временом.

ЛАСИЦА
ГОСПОДАР ЖИВОТИЊСКОГ ПОДЗЕМЉА

ЈЕДАН фармер у Америци покушавао је на све могуће начине да се отараси пацова који су му немилосрдно уништавали пилиће, односили јаја и загађивали амбаре. Од отровне хране која је припремана за пацове страдала је живина; кад би постављао мишоловке, пацови су успевали да побегну заједно с њима у своје подземне ходнике; мачке би ухватиле понеког пацова, али нису могле да уђу у њихове подземне канале где су пацови господарили. Најзад, неко је посаветовао фармера да набави пар ласица.

Фармер је прихватио предлог и купио пар ових животиња од неког шверцера јер је држање ласица забрањено у Америци.

Младе ласице лако су се припитомиле тако да су већ после две недеље јуриле по кући улазећи у сваку рупу у соби или у намештају. Није било чизме или ципеле, цепа од одела, ниједне шерпе или неког другог суда до којег ласице нису дошле: од њих је било немогуће ишта сакрити, све су испитале. Оне су такође пробале сваки предмет својим оштрим зубима да виде једе ли се. Кад би се једном увериле да нешто није за јело више никада не би то дирале.

Исто тако када би их неко од чланова породице узео у руке ласице би му сваки пут благо грицнуле ухо, нос и браду да виде — да ли су за јело. Требало је имати добре живце да се не покаже никакав знак нервозе јер ако би неко покушао да се брани ласице би се уплашиле и оштри зуби би се брзо зарили у месо.

Ласице су необично чисте животиње сличне мачкама, стално се чисте. Исто тако врло су дружељубиве и воле да се играју. По цео дан јуре по соби. Чим се пробуде projуре кроз кућу брзином експресног воза.

Када је фармер који је узео ласице да би истребио пацове био сигуран да су се оне потпуно припитомиле, однео их је у двориште у којем се налазила живина. Ту су пацови имали неколико рупа кроз које су излазили.

Није прошло ни неколико минута откако су ласице нестале у узаним отворима, а већ су из свих других рупа почели да искачу пацови. Мада је фармер био поставио код сваког излаза некога од чланова породице са мотком и псе специјално обучене за хватање пацова, ипак је највећи број пацова умакао. Да ли ласице шире неки специјалан мирис који пацови осећају или је то страх од њих, не зна се али они се никад више не враћају у оне ходнике кроз које су прошле ласице.

Иако су пацови већи од ласица они се ретко кад усуђују да ступе у борбу с њима. Мала ласица је окретна као чигра и као муња брза тако да пацов још и не дође к себи а већ га зуби ласице шчепају.

Међутим, нису само пацови ти који се плаше ласица. Готово све животиње које живе или имају своја боравишта под земљом страше се ласица. Тако ловци у Канади и на Аљасци иду у лов на лисице помоћу ласица. Када ласица уђе у лијине ходнике, ова одмах бежи ка другом излазу где је чекају ловци и убијају.

Ласице слабо виде али је зато њихов нос право чудо природе. Када им се млако млеко стави у било коју собу у кући оне ће непогрешиво јурнути у том правцу, и наравно, просути млеко. Ласица живи у заједници чиме се разликује од других куна. Дуга је око 20 сантиметара. Боја крзна је црвенкастосмеђа, док су јој доњи део тела са унутрашње стране и ноге бели.

Ласице живе широм света али их има највише у северној Азији. Станује или у шупљинама дрвећа или у гомилама камења, старим зидинама, у рупама пацова или других животиња које живе под земљом а које су умакле пред њом. Чак и кад се креће по земљи мало која животиња ће се усудити да је нападне. Ако јастреб или орао ухвате ласицу, тешко њима. Окретна ласица или им одсече ногу или им пресече артерију тако да грабљивица пада мртва на земљу.

Ласице се паре и рађају преко целе године. Женка обично доноси на свет пет до седам слепих младунаца које необично пажљиво одгаја.

Одраслу ласицу је готово немогуће припитомити јер не може да преживи губитак слободе. Кад је заробљена одбија да прима храну и угине. Иначе њен век је осам до десет година.

Највећи непријатељ пацова

У току историје ласице су више пута помогле човеку. Познато је да су пацови то јест буве које су они преносили биле главне клицоноше куге која је у средњем веку харала Европом и другим деловима света. Ниједно средство које је било употребљено против пацова није се показало тако ефикасно као ласице. Само оне могле су да истерају пацове из њихових подземних станова.

Ласице су пренете у Америку око 1875. године и сем за уништавање пацова послужиле су оне и за једну врло практичну ствар. Отприлике тих година телефонске компаније су почеле да спроводе жице у цевима које су пролазиле кроз земљу. Како су цеви биле доста уске то је било тешко провлачити жицу кроз њих. Тада је неком пала необична идеја на ум. Ухватили су пацове, за њих су везали један крај жице, и стављали их у цеви. Да би пацови боље вукли жицу иза њих су пуштали ласице. Тако су жице за врло кратко време провучене кроз дуге цеви што би људима одузело много више времена.

РЕЦИДИВИСТ

Осамдесет четворогодишњи Енглез Вилијам Седл морао је недавно да се појави пред судом. Био је окривљен због кршења саобраћајних прописа. На питање судије да ли је због сличне кривице и раније одговарао, старац је погружено изјавио да јесте. Његов ранији „неспоразум" са саобраћајном полицијом догодио је 1904. године Седл је тада био кажњен због тога што је „лакомислено" прекорачио у оно време дозвољену брзину за аутомобиле од 12 миља на час.

Уређује: Паја Патак

Он то најбоље зна

Судија испитује Перу Ждеру:

— Вас су у испоставу довела два полицајца?

— Да.

— Свакако због пијанства?

— Да, господине судијо, и ја мислим да су обојица пијани.

Само два

Учитељ пита ђаке.

— За колико производа знате?

— За два — јавља се Влаја, унук Баје Патка познатог трговца.

— А који су то?

— Они који се продају и они који се не продају.

Сличност

— Јеси ли ти сестрић ујка Паје — пита Влају један комшија.

— Јесам.

— Видиш одмах сам те познао... Имаш његов нос, његове очи па...

— Да, да, каже Влаја, имам и његове панталоне.

Обрнуто

— Дакле, ви мислите да не уносим довољно ватре у своје песме? — пита млади песник Попаја, који уређује један књижевни часопис.

— Напротив, налазим да не уносите довољно песама у ватру.

Добар рачунџија

— Како у школи, Рајо? — пита га Шиља.

— Одлично. Учитељ ме похвалио кад сам рекао да два пута осамнаест износи 34.

— Али два пута осамнаест није 34.

— Свеједно. Ја сам од целог разреда рекао најприближнији резултат.

Дужа пракса

— Ви сте криви, каже Шиља пешаку кога је оборио, ја терам ауто већ десет година.

— Ако је то неки доказ, каже пешак, онда ја пешачим већ 50 година.

Шиљин циркус

Отворио Шиља циркус па се хвали:

— У мом циркусу највећи успех има тачка у којој се вук и овца појављују заједно.

— А зар се никад „партнери" не посвађају? — пита га један пријатељ.

— С времена на време долази до малих неспоразума, али то није проблем. После тога купим нову овцу.

ДЕЦА ИЗ НОВЕ ШУМЕ

УТАКМИЦА ВИОЛИНА

ВЕЛИКА концертна сала лондонског Ковент Гардена, једне од најстаријих и најчувенијих оперских кућа на свету била је те мајске вечери 1885. у тами. Не само да није горело светло у гледалишту у коме се сакупила многобројна публика и најпознатији стручњаци музичког света, него је и подијум утонуо у дубоку таму. Да — утонуо, јер су приређивачи ове необичне вечери брижљиво пазили да подијум не буде обасјан ни најмањим трачком светла. Шта је требало да се одигра на овој позорници? Утишао се жамор у гледалишту. Један глас је објавио: свираће највећи виолински виртуоз свога времена Шпанац Пабло де Сарасате (1844—1908).

Почела је утакмица виолина

Јунаци ове вечери биле су виолине које су се бориле за признање публике. На замраченом подијуму кренуле су оне у борбу. Прсти виртуоза измамљивали су из њих богате тонове. Сарасате ни сам више није знао коју виолину узима у руке, он је свирао, није видео никога, чак ни виолину коју држи под брадом а ни њега нико није видео, само су звуци одјекивали...

Била је то утакмица десет виолина, а публика је требало да пресуди која је најбоља. Такмичиле су се виолине најпознатијих градитеља виолина: Аматија, Страдиварија, Гварнерија, Гвадањанија, Салоа, Штајнера, Тифенбрукера. Они су уобличавали сваки део виолине своједручно. Набављали су дрво из прашума Европе, лак и бајц справљали сами — и тајну своје уметности понели у гроб. Данас се у колекцијама лакова у хемијским фабрикама могу видети стотине тонова боја, па ипак, ретко се кад постиже раскош боја старих виолина, од дубоке тамномрке до светле јесењежуте?

Стручњак препознаје виолину по њеном тону, он не мора минијатурним огледалом да посматра унутрашњост виолине да би видео малу цедуљу на којој пише:

„Faciebat Antonius Stradivarius Cremonensis, Anno Domini 1861“.

Стара виолина је исто тако скупоцена као и стара слика. Ове виолине су каталогизиране као и дела Микеланђела или Рембранта. Експерти знају у чијем се поседу налази једна Амати или једна Штајнер виолина. Један од највећих стручњака био је Вилијам Ебсворт-Хил, организатор овога чудног такмичења виолина у замраченој сали Ковент Гардена. Хил је хтео да докаже да нове, руком рађене виолине — и сам је био градитељ виолина — нису ништа мање вредне него толико цењене старе виолине. Био је у праву: победница је додуше била чувена Паганинијева Страдивари, али је већ на другом месту била виолина коју је начинио Ебсворт-Хил. За њима су следиле друге две Страдивари, затим једна Гварнери, па Амати, онда једна Гвадањани, још једна Гварнери, затим виолина једног непознатог Тиролца и једног мађарског мајстора.

Тако је завршено ово необично такмичење.

Колико имате предака?

Да рачунамо. У првом поколењу — отац и мајка — значи два претка; у другом колену деда и баба — четири; у трећем — прадеда и прабаба — осам... и тако даље по аритметичкој прогресији: 16, 32, 64... У четрнаестом поколењу то износи 16.384! Тако то изгледа у теорији док је у стварп предака знатно мање, јер се међу њима срећу једна те иста лица, а то мења читаву слику.

На родословљу нас обичних људи то је тешко објаснити: добро је ако се у породици знају прадеде, док је готово немогућно утврдити ко је био пре, рецимо, чукундеде. Много је лакше ако су у питању краљевске и племићке породице у којима се строго водило рачуна о пореклу и прецима. Због њих је и била створена специјална грана науке, генеалогија: стручњаци су се трудили да што верније реконструишу „породична стабла“.

Најподробније је истражена линија предака надвојводе Франца Фердинанда. Показало се тако да он у четвртом колену уназад нема 16, већ само 12 предака, у шестом — 18, а у четрнаестом — 1.514, то јест десет пута мање од теоријског броја. Немачки цар Вилхелм II имао је у петом поколењу 24 претка, а у десетом 256, то јест опет десет пута мање од теоријске цифре.

На основу читавог низа родослова могао се утврдити просечан број предака сваког од нас: четврто поколење — 13, пето 23, шесто — 41, десето 261, четрнаесто — 1.605 (уместо 16.384!) Ето колико је људи пре четири века живело и својим животом учинило да данас и ви постојите.

ПАС-БОЛЕСНИК

На једном игралишту у Луцери бездушни дечаци жицом су привезали кутију од конзерве на реп једном немачком овчару. Пас се мучио да се ослободи досадног привеска и озледио се. Инстинкт самоодржања — готово људски — одвео га је у болницу, право у одељење за хитну помоћ. Кад су се отворила врата — сам пас их је отворио — на највеће изненађење лекара и медицинских сестара ушао је четвороножни пацијент и сео у један угао да послушно сачека да на њега дође ред. Пошто му је рана превијена пас је у знак захвалности лизнуо руку лекару и допустио да га овај помилује. Затим — пре него што се ико сетио да пса задржи да би се проверило чији је — он је хитро изишао на улицу.

КО ДОЖИВИ...

Два главна згодитка лутрије у Француској задала су посла математичарима.

Двапут узастопце — у раздобљу од три месеца — један исти број извукао је премију. И не само то: оба пута лозове је продала у Паризу продавачица Одил Моро, наравно не истом купцу.

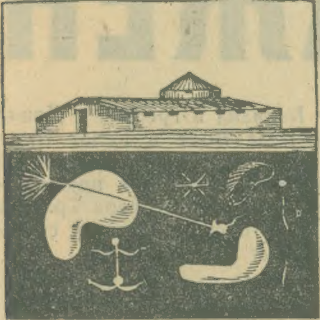
Пошто има 50 извлачења годишње и у сваком колу по 600.000 лозова, математичарима није било тешко да израчунају: овакав случај могао би се поновити сваких 12.000 година, идући пут, дакле, у 13965 години, наравно ако људи и онда буду куповали лозове.

ДА БИ СЕ ОГРЕЈАЛИ

У средњем веку племићи који су били зимогрожљиви носили су такозване јабуке грејалице израђене од драгоценог материјала у облику јабуке. Ове јабуке су отваране и у њих је сипана топла вода или стављано мало жара. Тако затворене „грејалице“ држане су у рукама.

Фарма вируса

У Сједињеним Америчким Државама нађен је вирус потпуно безопасан за човека и домаће животиње, али који изазива болест и смрт многих пољопривредних штеточина.

Научници намеравају да организују гајење и ширење овог вируса чиме би се избегла примена хемијских средстава у заштити биља.

Телефонски позив са Антарктика

САРАДНИК совјетске антарктичке експедиције И. Сотиков зажелео је да поразговара са својом породицом у Москви. И ево како је остварио своју жељу.

Његов позив радио-телефоном стигао је најпре у Велингтон а отуда је предан Међународном телефонском центру у Окленду (Велингтон је главни град, а Окленд највећа лука Новог Зеланда). Окленд се подводним каблом повезао са Хонолулуом, главним градом Хаваја, а Хонолулу с Ванкувером, градом на тихоокеанској обали Канаде. Затим су микроталаси донели Сотиковљев глас до Монтреала на истоку Канаде, а кабл га је однео даље до Обена у Шкотској. Британска телефонска мрежа спојила је Обен с Лондоном, а од Лондона до Москве, да се фигуративно изразимо — руком да досегнеш.

Мачје трке

У америчком граду Литл-Року сваке године се приређују трке мачака. Награда за

победника на стази од 150 метара износи две хиљаде долара.

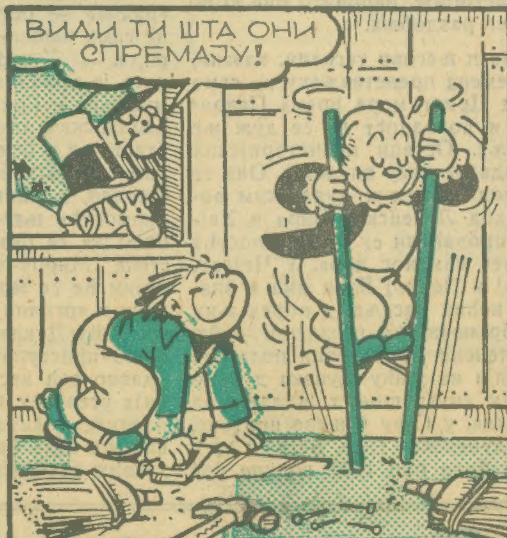

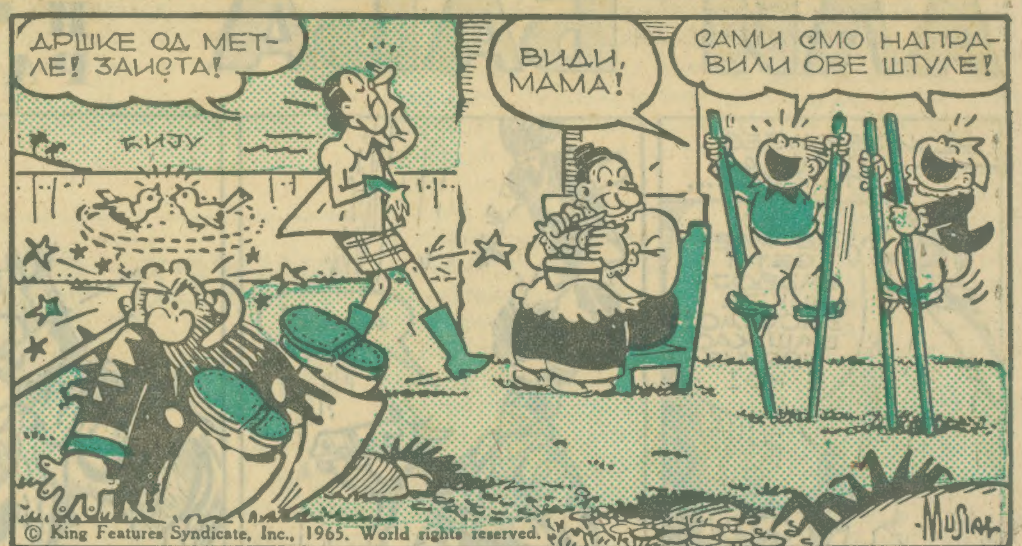

Догодило се у... Догодило се у... Догодило се у...

...Офтану. Пензионисани вртлар Џорџ Фезкерли добио је новчану награду јер је према одлуци жирија његов врт био проглашен за најлепши у граду. Џорџ је вратио новац и препоручио жирију да за њега купи стручну литературу да идуће године не би поново донео погрешну одлуку.

...Вашингтону. Национално удружење ведрих људи и љубитеља хумора организовало је осмодневно такмичење за најбољи виц године. Право учествовања имали су сви грађани Сједињених Америчких Држава али под једним условом: да не причају дуже од три минута.

...Белгији. Један крадљивац аутомобила зауставио је у близини Кореја украдена кола и излетео из њих као да га гоне сви полицајци света. Њега, међутим, нико није гонио. Крадљивац се у ствари избезумио када је изненада на задњем седишту украдених кола почела да плаче једна беба.

...Филаделфији. Суд није могао да се одлучи да призна као пуноважан тестамент неке Доре Марски којим је она оставила свом зету око 70 милиона динара. Тестамент је био написан на ружичастој сервијети и носио је, уместо потписа сведока, отиске шапе Дорина два пса.

Глумачка школа за псе

Филмове о животињама на телевизији радо гледају не само деца већ и одрасли. То је навело Американца Била Келера на идеју да оснује прву глумачку школу за псе на свету.

Још као дечак он је на родитељској фарми у слободном времену тренирао псе за лов. Сада је тај хоби постао његов посао. Ево шта он каже о своме раду у којем је већ имао успеха:

— Ја псе не учим неким нарочитим вештинама већ пре свега да знају да се крећу пред филмском камером.

„БИГ РЕД“ ЈЕ ФИЛМ ВОЛТА ДИЗНИЈА У КОЈЕМ СЕТЕР СКРАП ИГРА ГЛАВНУ УЛОГУ. ОНИ КОЈИ СУ ГА ВИДЕЛИ ОДУШЕВЉЕНИ СУ ГЛАВНИМ ЈУНАКОМ — ЧЕТВОРОНОЖНИМ „ШКОЛОВАНИМ“ ГЛУМЦЕМ СКРАПОМ

СКРАП ЈЕ НАЈПОЗНАТИЈИ ПАС У ГЛУМАЧКОЈ ШКОЛИ БИЛА КЕЛЕРА. НА СЛИЦИ ЈЕ СЦЕНА ИЗ ЊЕГОВОГ НОВОГ ФИЛМА У КОЈОЈ ОН ТРЕБА ДА СПАСЕ ОВУ ДЕВОЈЧИЦУ, А ДА ЈЕ ПРИ ТОМЕ НЕ ПОВРЕДИ

КАД ЂЕРДАП БУДЕ ЗАЈАЖЕН

ИЗГРАДЊОМ величанствене хидроцентрале у Ђердапу на Дунаву биће потопљен део насеља која се простиру узводно од ње. Под водама Дунава нестаће Текија, Доњи Милановац, а и град Голубац добрим делом утонуће у њих. Негде, на другим местима ниће ће нова насеља, модернија и лепша, која ће свакако носити своја стара имена али бивши становници под Дунавом потопљених места — дуго ће се сећати оних које су напустили.

Воде Дунава потопиће и последње трагове једне древне историје, нарочито оне који потичу из римског раздобља.

Долина Дунава и његови теснаци, казани, од прадавних времена представљаху не само природни пут од Црног мора према Панонској низији већ и погодност да се дуж ње стварају и насеља. Остаци праисторијских насеља Ђердапа данас нису видљиви. Они се налазе дубоко под муљем и дунавским водама. Међутим, код Лепенског Вира и Хајдучке Воденице пронађени су делови посуђа и оруђа из млађег каменог доба. У Чезави, Бољетину, Равној и Пећкој Бари има и значајних остатака већих насеља, а поред њих и гробишта из бронзаног и гвозденог доба. Зна се да су хеленски морепловци полазећи од својих колонија на ушћу Дунава дубоко улазили у његову унутрашњост, и даље од данашњег Београда, у Саву и њене притоке, а исто тако и у дунавске (Тиса, Бегеј и др.). То је отприлике било око 1200. године пре наше ере. Смели и храбри у потрази за природним богатствима, они су били једни од првих који су на својим чамцима, или лађама савладали ђердапске клисуре.

Тек од римских времена Ђердап је постао значајан војни и саобраћајни пут. Изнад његових обала, или недалеко од њих, основани су војни логори који су се постепено развили у велелепне и славне градове. Сингидунум, данашњи Београд, у којем је вековима било седиште IV легије зване Флавијеве — био је чувар Дунава и римске границе према „неизвесним пустињама“ данашњег Баната. За два дана пута по сјајној Војној цести, густо посутој римским војним логорима и грађанским насељима, стизало се у величанствени Виминациј (поред данашњег Костолца), седиште VII, Клаудијеве легије... и тако редом.

Међутим, дуж самих обала Дунава, нарочито кроз ђердапске клисуре, када је и сам Дунав у том свом делу добио за римско царство посебан економски, политички и стратешки значај — вршили су се неколико стотина година велики грађевински радови.

Ти радови везани су за имена римских царева Тиберија, Клаудија, Доницијана и Трајана. Овај последњи, као највећи неимар римског царства на Балкану, који је градио не само пут дуж Ђердапа, већ и у унутрашњости Балкана путеве, мостове, проходе и градове — остао је, иако мутно, у сећању не само нашег већ и осталих балканских народа. — „У цара Трајана козје уши“ — позната је причица. Сличну имају и Бугари, Румуни, па и Грци. Већ од почетка I века дуж ђердапских литица усецају се путеви, граде утврђења и оснивају градска насеља. Римски лимес, гранично утврђење, ишао је кроз Ђердап, и никакве препреке нису могле да онемогуће његову изградњу. И главно је било да се без обзира на стрме и опасне стене Мироч-планине и Кучаја пробије пут којим ће се моћи да крећу и римски легионари и трговци који том страном путују према ушћу Дунава. На местима где је овај пут ишао приступачнијом обалом Дунава, он је одавно већ нестао. Очувани су остаци галерија усечених у стену у пределима где су се планинске литице окомито спуштале у Дунав, па није било другог пролаза. Остаци таквих галерија постоје још у Горњој клисури, па између Босмана и гребена и Доњој клисури између Беле Воде и Голог Брда. Овај део пута градили су римски цареви Тиберије, Клаудије и Доницијан, а најзначајнији део изграђен је за време цара Трајана. О томе сведоче и натписи, уклесани у стенама изнад некадашњег римског пута.

Тиберијев пут ишао је само до римског насеља Талиате (данашњег Доњег Милановца) и тек га је цар Трајан продужио кроз Доњу клисуру Дунава, — кроз језив и бучан Казан, за који је римски природословац Плиније рекао „да се у њему кувају и врију сви врази подземног и надземног света“. Цар Трајан изградио је тај пут да би повезао јужни део тадашње Дакије са северним (данас Румунија). У Доњој клисури и данас се још налазе остаци галерија Трајановог пута, усечени у стени између Беле Воде и Голог Брда, а поред тога и чувена Трајанова табла, један од најзначајнијих и најславнијих римских записа на нашем подручју. То је табла с врло широким натписним пољем, постављена изнад римског пута и заштићена великом стеном која се над њу надноси. Некада је била ванредно украшена, а данас је од тих украса сачувано врло мало. И сам текст је временом прилично оштећен. Надстрешна стена табле, ко зна откада, служила је рибарима и кирџијама, који су поред Дунава старим Трајановим путем терали своје караване — и под њом ложили

ватру, те је и због тога овај славни запис оштећен. Научници, до сада, нису могли да прочитају цео текст Трајанове табле, а њиме се бавио и чувени зналац римске историје Момзен.

Трајанов пут је даље, низводно, ишао равним земљиштем изван клисуре, те му је траг изгубљен, највећим делом изнад данашњег пута. Испод села Костол (источно од Кладова) сачували су се, међутим, остаци Трајановог моста преко Дунава, који је саградио мајстор Аполодор из Дамаска (105), чувени архитект овог времена. Мост је изграђен да би олакшао Трајанов поход на Дакију (Румунију), а био је дуг око 1.200 метара, и представљао је ремек-дело античког грађевинарства.

И у римско, а потом и у рано византијско време десна обала Дунава била је утврђивана кастелима и војним станицама, нарочито од данашњег Голупца до Неготина. Готово у свакој мањој удолини ђердапских теснаца, поред ушћа мањих речица или на уздигнутим заравњеним платоима — налазе се остаци римских и византијских насеља, од којих се неки и данас истичу својим зидинама, а богати су и археолошким налазима.

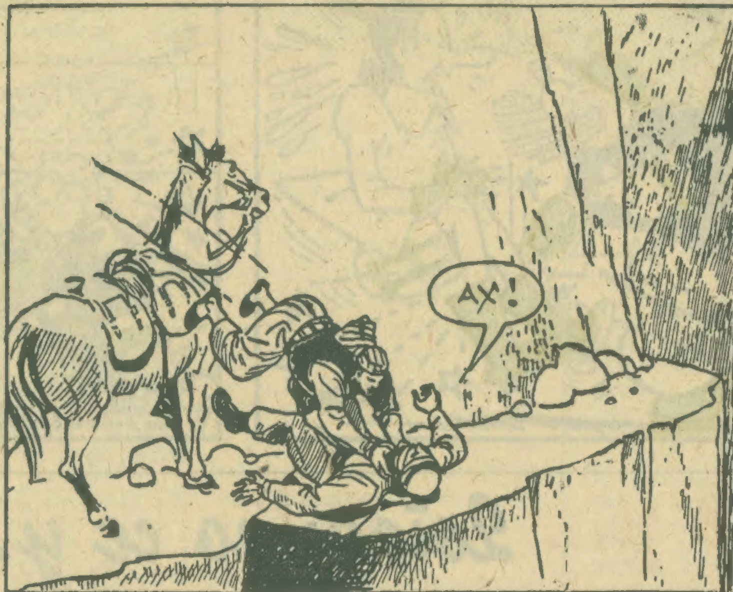
Од ових насеља, по својим остацима, најзначајније су рушевине римске Талиате (код Доњег Милановца), у непосредној близини Дунава.

Једна посебна комисија проучава могућност да се и поред неминовног пораста Дунава, који ће настати услед преграђивања реке огромном браном, спасе што већи број древних културно-историјских споменика. Међутим, и последњи трагови Трајановог ђердапског пута заувек ће нестати у великом и пространом дунавском језеру.

АЛИ БАБА И ЧЕТРДЕСЕТ РАЗБОЈНИКА

ХАЈДУК ВЕЉКО

црта и пише Ђ. ЛОБАЧЕВ

Сличице са шаховских турнира

ШАХОВСКИ турнири одигравају се под различитим условима. Често се зато дешавају одступања од прихваћених правила која прописују да се такмичење одиграва у једном месту и по утврђеном редоследу. Неколико сличица о таквим турнирима показује колико шах може да буде интересантан и загонетан.

АЗБУЧНИ ТУРНИР

Национални шаховски центар у Лондону организовао је у јесен 1940. године оригинални шаховски турнир. Шахисти, који су желели да узму учешће на овом турниру, били су распоређени у групе по почетном слову презимена. У групи „С" играла је Стивенсон — Менчик Вера, вишеструка првакиња света у шаху. Она је заузела прво место, претекавши све своје колеге шахисте са почетним словом „С". Друго место заузео је Серџент, кога је у одлучној борби за прво место победила као црна Менчикова.

ПРАВИЛА ЊУЈОРШКОГ ТУРНИРА

Шаховски турнир који се играо у Њујорку 1927. године имао је правила која се знатно разликују од савремених. У њима су се налазиле и следеће одредбе:

— Поклонодавци, који пре 1. фебруара 1927. године уплате 50 долара, имају сталан приступ на турнир и добијају књигу о турниру са коментарима Капабланке;

— Дани играња кола нису одређени, него се сваки пут пре почетка кола вуче његов број. Понуде ремија морају се претходно најавити судији. Играч чија је понуда одбијена, не сме у истој партији да је обнови.

Играчима турнира није одговарала одредба о извлачењу кола које се игра пред сам почетак партије, јер нису могли да се унапред припремају. Таква одредба би данас имала теже последице с обзиром да је правило да се велемајстори интензивно припремају уз помоћ секунданата пред турнирске или меч-партије.

РАТНИ ТУРНИР

И за време другог светског рата одвијао се шаховски живот у Москви, Лондону, Свердловску и неким другим градовима. У низу турнира које је у то време организовао клуб „Западни Лондон" интересантан је онај са почетка 1944. године. На њему су учествовали велемајстор Тартаковер, који је у ратном периоду наступао под псеудонимом „потпоручник Картје", припадник армије САД А. Симонсон — који је службовао у Лондону, првакиња света Вера Менчик-Стивенсон и још неколико енглеских мајстора. Прва два места су поделили Серџент и Симонсон испред „потпоручника Картјеа".

НЕВИДЉИВИ ПАРТНЕРИ

Покушај да се шаховски турнир одигра путем телеграфа остварен је у Канади.

Имао је 12 учесника који су били из 12 различитих канадских градова и једни другима били непознати. То им је нарочито отежавало игру. Пошто нису имали испред себе водича фигура супротне боје, могли су само да нагађају колико је јак њихов противник.

ВЕЛИКИ ЧИГОРИН

У Карловим Варима 1907. године играо је на турниру велемајстор Чигорин. Било је то свега неколико месеци пре његове смрти. Слободно време на турниру проводио је за шаховском таблом. За последње дане његовог живота карактеристична је партија с Нимцовићем. Завршна позиција је показивала очигледан добитак за Нимцовића. Бесциљно је било продужавати игру, али, Чигорин није предавао игру већ је утонуо у дубоко размишљање. Кад је коначно положио оружје, Нимцовић му се обратио: „Дозволите ми да вас нешто упитам. Зашто сте толико дуго мислили, када ништа није могло да се измени?" — „Ах, то сам ја наравно видео, — рекао је Чигорин, али сам размишљао какав би ток партије био да сам пре десет потеза друкчије играо". Уколико се пламен његовог живота гасио — писао је велемајстор Шпилман — утолико је јачи био пламен његове љубави према шаху.

ВИДМАРОВА ЖЕЂ ЗА ШАХОМ

Живећи удаљен од светских шаховских центара др Милан Видмар жељно је очекивао прилику да одмери своје снаге са неким од матадора шаха. Пут бродом „Вестфалија" на њујоршки турнир 1927. године пружио му је идеалну прилику да одигра стотине партија са сапутницима Нимцовићем и Шпилманом. Љутио се кад је морао у одређено време да иде на ручак. Ни повратак с напорног турнира у Њујорку који је трајао неколико недеља није утолио жељу за играњем шаха др Видмара. Приликом повратка нашао се у Паризу са старим сапутником Шпилманом. Према договору пошли су у разгледање града, — али само до шаховског клуба. Ту се др Видмар нашао са др Бернштајном и — меч је одмах почео. Шпилман је морао сам да настави разгледање града.

ЈОЦА МЕЋАВА

Walt Disney ЛУДИ КЕЛОВЕЈИ

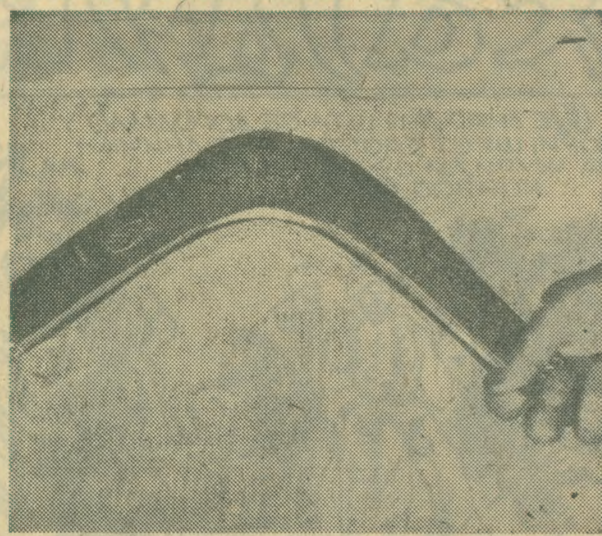

КАКО ЈЕ ИЗМИШЉЕН БУМЕРАНГ

Енглески етнограф Блах Блаховски дуго већ проучава уметност домородаца Аустралије, њихове обичаје и легенде. Доносимо кратак извод из његове књиге о Аустралијанцима.

„Једном сам доспео у мали резерват домородаца недалеко од Сиднеја. Над вратима је стајао натпис: „Домородачки резерват Лаперуз" и опомена „Странцима приступ забрањен'. Казна — 20 фунти". Мене та опомена није погађала. Ја сам у то време писао књигу о домородачкој уметности и мени је било дозвољено да посећујем резервате.

Баш у Лаперузу упознао сам се с веома симпатичним домороцем Билом Симсом. Он је један од малобројних који уме да баца бумеранг; данас је та вештина готово заборављена. Симс често приказује своју вештину и бави се израдом дивних бумеранга за туристе. Али, ти бумеранзи нису за бацање, могу се употребити само као украс на зиду.

Бил Симс ми је показао како се држи бумеранг и како се он баца. Покушао сам да га подражавам. Домородачке девојке које су ишле за нама умирале су од смеха због моје неспретности. Када бих бацио бумеранг, оружје је летело не онако како би требало, већ било куд и било како.

Донео сам један прави бумеранг у Енглеску и током читаве године коју сам посветио раду на књизи о уметности аустралијских домородаца, учио сам да га правилно бацам. По мом рачуну утрошио сам на то укупно 30 часова. Сада ми се враћа онако како ја хоћу и ја га често хватам у ваздуху у лету. Јасније речено: полеће ми из руку и враћа ми се у њих.

Бумеранг треба држати онако како је показано на фотографији. Само бацање подсећа на додавање у тенису или бацање копља. У тренутку бацања, бумеранг треба држати у вертикалном положају и бацати га испред себе под углом од 25 степени. Вртећи се таквом брзином да подсећа на бачени диск, бумеранг лети у почетку у вертикалној равни, затим се постепено окреће и долази у хоризонталну. Описавши круг чији је пречник око 50 метара, он се враћа. Бумеранг се може бацити и тако да опише осмицу. Ако хоћете да ухватите бумеранг кад се враћа (а то није нимало лако), треба га уловити међу дланове покретом који подсећа на нагли ударац дланом о длан.

Један од мојих аустралијских пријатеља, сликар

Бајрем Мензел, показао ми је у свом атељеу у Сиднеју слику израђену у домородачком стилу. Начињена је као илустрација за поетичну аустралијску легенду о постанку бумеранга.

Било је то веома давно. Ратник по имену Јонди нашао је у близини зачараног извора палицу, али не округлу, већ спљоштену. Нађеном палицом упро је у небо и подигао га, јер је у то давно време небо било толико ниско изнад земље да су и људи и животиње морали да иду четвороношке. Чак ни дрвећа није било: расло је само патуљасто жбуње. Када је Јонди подигао небо палицом, из њега је бризнула вода. Створили су се облаци из којих је линула киша. Жбуње се претворило у велико дрвеће. А птицама, када су добиле простор за летење, порасла су крила. Људи су се усправили. Задивљени кенгур подигао се на задње ноге посматрајући нови, лепши свет. И у том положају остао је сто дана. Птица ему издужила је врат и потрчала тако брзо да су јој се ноге продужиле. Када је небо било подигнуто само су змије и гуштери спавали — зато они и сад гмижу.

Пљосната палица којом је ратник Јонди подупро небо, савила се од терета. И тада ју је он одбацио у страну. На његово чуђење, савијена палица, описавши круг, вратила се и пала му пред ноге. Ето, тако су Аустралијанци добили бумеранг.

ИГРАЧКЕ И КОНСТРУКТОРИ

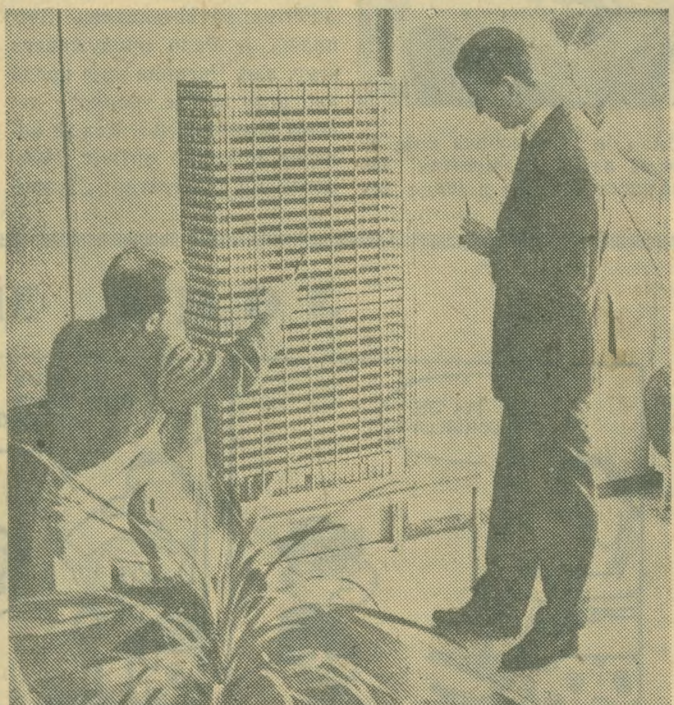
КОЦКЕ ОД ДРВЕТА ВИШЕ НИСУ У МОДИ. НОВЕ ИГРАЧКЕ ОД ПЛАСТИЧНЕ МАСЕ ОМОГУЋАВАЈУ МНОГО ВИШЕ КОМБИНАЦИЈА, А СЕМ ТОГА НЕ МОГУ ЛАКО ДА СЕ СРУШЕ.

ГОДИНАМА су дрвене коцке биле омиљена играчка деце. Оне су омогућавале малишанима да развијају машту прављењем високих кула, кућа разних облика итд. Једини недостатак састојао се у томе што кула није смела да буде сувише висока да се не би срушила. Да би ове играчке учинио стабилнијима и на тај начин занимљивијим Оле Крикхристиансен, столар из Данске који је 1932. године за време познате економске кризе остао без посла, почео је да прави „елементе" од дрвета који су с једне стране имали удубљења а с друге испупчења. На тај начин „елементи" су чврсто налегали један на други и највише грађевине остајале су читаве.

Потражња за његовим играчкама бивала је из године у годину све већа тако да је он, радећи са дрветом, више није могао задовољити. Због тога је одлучио да почне да ради са пластичном материјом која је у то време постајала све познатија.

Убрзо за децом и одрасли су почели да се интересују за ове „елементе" који им захваљујући лаком склапању пружају велике могућности при конструисању. Архитекте, инжењери, урбанисти користе их за прављење макета будућих градова, брана, школа и стамбених зграда. Употребљавају их и статистичари за прављење паноа којим су заменили исувише досадне графиконе.

У зградама које су дански инжењери конструисали помоћу ових „елемената" декоратери могу да праве пројекте намештаја а планери да инсталирају у минијатурним творницама минијатурне машине.

„ЕЛЕМЕНТИ" ОД ПЛАСТИЧНЕ МАТЕРИЈЕ НАЈПРЕ НАМЕЊЕНИ ДЕЦИ УБРЗО СУ ДОБИЛИ СВОЈЕ МЕСТО И КОД АРХИТЕКАТА И КОНСТРУКТОРА

ПАРИСКА ОПЕРА У ЦИФРАМА

МАРИЈА КАЛАС У УЛОЗИ ТОСКЕ У ИСТОИМЕНОЈ ОПЕРИ КОЈОМ ЈЕ ПАРИСКА ОПЕРА ОТВОРИЛА ОВОГОДИШЊУ СЕЗОНУ

КАЖУ да је париска опера стара три века, односно да је прва, од укупно 13 зграда колико их је било, основана 16. или 17. марта 1671. године за време владе Луја XIV (1643—1715). Отада сале су се мењале, селиле с једног места на друго у зависности од случаја и жеља краљева. Три су страдале у пожару.

За време владе Наполеона III (1808—1873) расписан је конкурс за нову, 13. зграду Париске опере на којем је победио 36-годишњи архитекта Шарл Гарније. И поред тога што су његови непријатељи говорили: „Сцена је сувише велика... сала је сувише мала... какав је то стил — ни грчки, ни Луј XIV, па чак ни Луј XV", он је победио и зграда је свечано отворена 5. јануара 1875. године.

Зграда Париске опере је дугачка 173, широка 125 а висока 82 метра, односно 13 метара је виша од куле Нотрдам, има 2531 врата, 7813 степеника и 8 лифтова.

Пре но што је уведена струја у Оперу 9.200 свећа осветљавало је унутрашњост зграде, мермер и раскошну позлату зидова и таваница. Данас се Опера може похвалити многобројним раскошним лустерима од којих само један тежи 7 тона.

Сцена Париске опере сматра се највећом у Европи: висока је 60, широка 55, а „дубока" 25 метара. Гвоздена завеса која одваја позорницу од сале тешка је 16 тона. Ни сала није тако мала — како су говорили непријатељи архитекте који ју је замислио — има 2300 седишта.

Тотем и табу

Шта значе ове две речи које често срећемо у путописима, фантастичним романима и авантуристичким причама? Реч „тотем" потиче из индијанског језика. Код Индијанаца је „тотем" ознака за извесну групу по крви сродних људи тзв. „тотем-групу". Тотем већином приказује животињу која по веровању Индијанаца поседује натприродну моћ и способност. Тако она на пример може да се претвори и у људски облик да би помогла припадницима одређене „тотем-групе" када им прети опасност. С друге стране никоме се не препоручује да изазива гнев тотема или прекрши законе који су њиме утврђени. Тако је на пример забрањено јести животињу чије је обличје примио тотем. Јер, тотем-животиња је табу (неповредива).

Реч „табу" потиче из маорског језика (Нови Зеланд). Оно што је „табу" не сме да буде дотакнуто, не сме се ни повредити, ни јести. Само свештеник, врач или племенски поглавица сме да додирне предмет или живо биће које је табу!

Велике тотем-фигуре постављене на такозваним тотем-коцима виде се издалека. Усред индијанског села ови су се тотеми најчешће уздизали 10—15 метара у висину. Данас таква индијанска села постоје само још у резерватима а и ту су све ређа.

Наши цртежи приказују тотеме каквих још и данас има код Индијанаца. Сваки тотем има моћ да заштити али исто тако и да казни.

Цртеж А: Јелт, гавран. Индијанци верују да им он дарује светло, ватру и воду. По потреби узима и људски облик.

Цртеж Б: Чак-Чак, орао. Његова снага је у мудрости.

Цртеж В: Хилунга, птица громовник. Она је владар над свим природним силама. Удар њеног крила изазива гром, севање очију муњу.

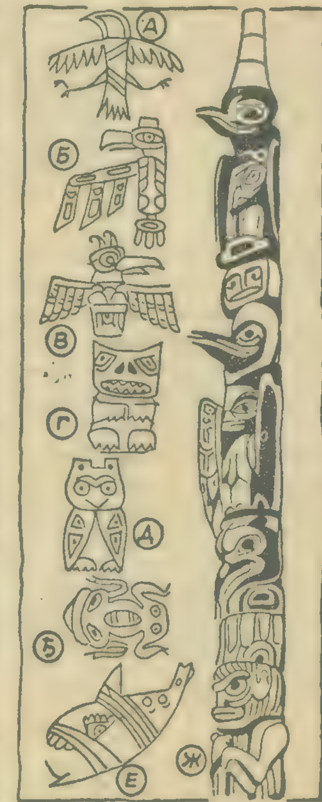
Цртеж Г: Чет-Воот, медвед, символ снаге и племенитости.

Цртеж Д: Квел-Квел, сова. Она даје лекарима тајанствену способност да проналазе и лече болести.

Цртеж Ђ: Швах-Кух, жаба. Она се пре свега одликује великом будношћу. Ништа не може да јој промакне.

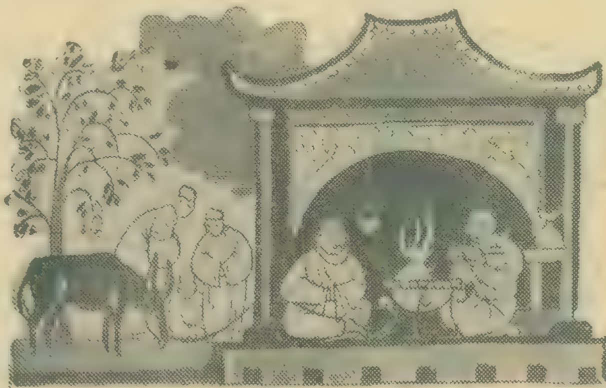
Цртеж Е: Ех-Халие, кит — оличење злих снага.

Цртеж Ж: овако изгледа тотем-колац. Он је изрезбарен од дрвета и обојен тамно. Индијанци сами праве боју од пепела сагорелих разнобојних шкољки и плетера. Овај пепео се меша са уљима која Индијанци цеде из неких биљака.

НАДМУДРИО ИХ...

Док је Ју Пеј путовао, на путу га је ухватио страшан пљусак. Покисли и он и мазга до голе коже. Вода, просто, лије са њих, а пут се раскаљао. Баре и поточићи на све стране. Мазга једва извлачи ноге из глиба.

— Неће дуго, неће дуго, теши Ју Пеј и себе и мазгу.

Убрзо се пред њима указа дрвена кућа — механа. Ју Пеј потера брже мазгу. Кад стигоше до механе, он привеза мазгу под стреју па онако скроз мокар уђе у задимљену механу. На огњишту је пуцкетала ватра, а около седели сељаци. Механџија им рече:

— Помакните се мало, пустите човека да се огреје и осуши.

— А зар не видиш да се са њега цеди вода; све ће нас поквасити, одговорише они.

— Остави их, рече Ју Пеј механџији и поче да шета механом.

Шетао је горе-доле, па се наједном стресе и хукну. Механџија га упита:

— Да ниси болестан?

— Нисам, али сам јако несрећан. Кад сам сјахао пред твојом механом нисам осетио да ми је испала кеса злата. Сад не могу да је тражим. Срећа што пљушти киша, па је кесу сигурно блато покрило и нико је неће наћи. Кад престане киша, потражићу кесу са златом.

Наједном се они око огњишта ућуташе, па се убрзо један по један подигоше и одоше напоље. Док су они тражили кесу са златом, киша је лила као из кабла.

— Они се неће смирити док не пронађу твоје злато, рече механџија Ју Пеју, а овај се насмеја:

— Нека траже, али ништа неће наћи. Кесу нисам ни изгубио, ево је.

Ју Пеј показа злато, мирно седе поред огњишта и рече механџији да спреми добру вечеру те да заједно обедују.

КОЛЕГЕ

Један млади глумац, убеђен да је велики таленат и због тога уображен, најзад добије једну сасвим малу улогу у позоришту.

Гордо уђе у један ресторан у коме је седео познати француски глумац Пјер Брасер:

— Добар дан, драги колега, обрати се млади глумац Брасеру.

— Фино. Значи и ви сте филателиста — одговори му Брасер.

ОРАО ратни херој

ЗА ВРЕМЕ грађанског рата између Севера и Југа (1861—1865) један орао постао је ратни херој. У току четири године он се налазио са осталим војницима са Севера у првим борбеним редовима. Кад је рат завршен ову птицу славила је цела нација: маса се сакупљала свуда где се он појављивао, новине и часописи доносили су његове слике, било је чак и песама испеваних у његову част.

Ко је био Стари Абе, како су војници крстили орла? Године 1861. један ловац је нашао малог орла који је испао из гнезда и однео га кући да се деца играју са њим. Орао се брзо припитомио и заједно с децом правио разне несташлуке. Када је избио рат, 1861. године, један пук пешадије боравио је извесно време у месту где је живео ловац. Војници су толико заволели орла да су га откупили од власника и повели са собом да их забавља. Из поштовања према тадашњем председнику Абрахаму Линколну они су птицу назвали Стари Абе.

Војници су научили птицу да држи један крај пуковске заставе у кљуну и рашири је док пролазе кроз неко насеље или место. За њега је била направљена специјална мотка на којој је стајао и држао раширену заставу.

Стари Абе је учествовао у 17 великих окршаја. Два пута је лакше рањен. Када је ватра постајала најжешћа, орао је ширио своја огромна крила као да је намерно тиме хтео да пркоси непријатељу. Генерал Прајс, један од заповедника са Југа, рекао је једном приликом да би радије заробио орла него цео пук коме овај припада.

Када се рат завршио орао је остао у држави Висконсин и био проглашен за њеног почасног грађанина. Тамо је живео још пуних 17 година не престајући да привлачи велики број посетилаца који су долазили не само из Америке већ и са свих других континената да га виде.

Кад је отворена светска изложба у Филаделфији 1876. године главна атракција изложбе био је Стари Абе. Свакодневно су се масе света тискале око простора у коме се достојанствено шетао стари орао. Са своје стране он је сва та дивљења примао као нешто нормално.

Све до своје смрти орао је уживао највеће државне почасти. Када је угинуо 1881. године био је испуњен и чуван у Капитолу. Године 1904. зграда је изгорела и у њој стари орао. Као и многи други хероји из овог рата тако је и Стари Абе полако пао у заборав.

ПОЛА СТОЛЕЋА СЛИКАРСКОГ РАДА

МАРК Шагал рођен у Витебску (Русија) почео је да се бави сликарством од своје двадесете године. Прво његово успело дело било је „Мртвац" (1908) а већ после две године он је запажен у Петрограду. Ту добија стипендију и одлази у Париз.

Имао је студио близу Монпарнаса у суседству Хаима Сутина и Модиљанија. Његови савременици били су још Матис, Брак, Леже, Пикасо Од ове генерације живи су још само Пикасо и Шагал. Они су париској школи дали полета, сваки на свој начин. Без Шагала модерна уметност била би хладна, он је с правом назван „шампион срца". Први га је у Паризу запазио и одушевио се његовим платнима песник Гијом Аполинер. Шагал је доживео све „изме" (реализам. кубизам, надреализам) али је остао свој и данас је један од најоригиналнијих модерних европских сликара.

Од своје шездесете године почео је да ради на стаклу: прозоре на катедрали у Мецу и Медицински центар синагоге у Јерусалиму, затим у палати Уједињених нација и плафон у Париској опери. За овај рад који му је поверио књижевник Марло, министар за културу, Шагал није хтео да прими никакву награду. Одликован је легијом части.

Илустровао је Гогољеве „Мртве душе" и Лафонтенове басне.

Кад су Немци окупирали један део Француске, преселио се у Марсеј, а одатле је 1941. године емигрирао у Њујорк, где је провео до краја рата. Од 1950. године живи у малом алпском месту Вансу.

Многи његови познатији радови налазе се по свим музејима на свету. Тако је једна од првих слика (из 1911) „Рано дело" својина музеја за модерну уметност у Њујорку. За време рата Шагал је тамо израдио (1943) чувену слику „Жуто распеће" на којој је представљена трагедија Јевреја. Уопште он је највише радио фантастичне композиције из живота Јевреја (и сам је јеврејског порекла) као и из живота руских сељака.

ШАГАЛ У СВОМ АТЕЉЕУ

ДОМАЋА ЗМИЈА

НЕДАВНО се у њујоршком метроу збио необичан случај. Испод капута једног путника измилела је једна боа-констриктор. Настала је паника. Композиција је заустављена, дошла је полиција. Укратко, због нарушавања реда љубитељ змија био је ухапшен.

Међутим, у читавој овој причи нема ничег чудног. Држање становника џунгли и прерија постало је у последње време нека врста „хобија" многих Американаца. Желећи да изгледају што савременији и да не заостану за својим доконим познаницима, они су почели да у своје станове насељавају пуме, леопарде, крокодиле, змије.

Сматра се да данас у Њујорку има око 2.000 змија. Њихов број стално расте, а истим темпом повећава се и број чланова њујоршког удружења љубитеља гмизаваца. Удружење има данас 300 чланова и сви они тврде да су змије идеалне домаће животиње.

За држање змија није потребно нарочито одобрење као за, на пример, крокодиле чија је „нарав" мање прилагодљива. Даље, змија не захтева неко нарочито старање: може се оставити сама у кући и две седмице па да јој се ништа не догоди. Ипак, многи љубитељи ових гмизаваца не могу да се надуго раставе од својих љубимаца и воде их свуда са собом, чак и у иностранство. Тако је боа-констриктор по имену Вили из Гринич-Вилиџа неколико пута прелазила Атлантик одлазећи са својим господарем у Европу. Змије су, кажу, и одлични чувари кућа. Сопственик једне куће у Менхетну открио је, вративши се једном из града, да су у његов стан упали лопови али да су побегли у паничном страху када су угледали његовог — питона.

Домаће змије бирају најтоплија места у кући и најрадије проводе ноћ у — постељи својих господара. Тако живи на пример, змија Чико дугачка 28 сантиметара.

Хвалећи своје питомце, љубитељи змија нарочито истичу то да ове животиње ретко „траже" да једу. Али, и поред тога змије није лако хранити. Белоушке једу паукове и црве, а веће змије — као што је боа — мишеве, пацове, заморчиће. А набавити те „намирнице" није баш лако. Али. као што је познато, потражња рађа понуду. Шеф одсека за гмизавце у зоолошком врту у Бронксу (један њујоршки кварт) Стив Спенук брзо је организовао продају смрзнутих пацова и мишева. Јер, бизнис је бизнис!

ДА РУНО БУДЕ БОЉЕ И ЛЕПШЕ...

ЈЕДАН институт за сточарство у Енглеској вршио је низ огледа са исхраном оваца како би утврдио утицај исхране на количину и квалитет вуне.

Када је редовном оброку оваца додавана минерална храна није примећена нека промена. Међутим, кад су храни додавани минерали и витамини 4 до 6 недеља пред јагњење, повећала се млечност код оваца а и јагањци су били напреднији.

Уз то је овцама поткожно убризган хормон хексоестрол. Енглески научници су утврдили да он повољно делује на повећање тежине оваца и да смањује трошкове исхране, док је квалитет меса био без виднијих промена, мада је овај хормон изазвао веће стварање масног ткива али не нагомилавајући га на једном месту.

У Аустралији су одгајивачи почели да дају овцама оброке који су садржавали жито, луцерку, ланене погаче и месно брашно. Овце су добиле у тежини, кожа им је одебљала и истовремено је вуна постала финија, док је један део нити, који је услед раније слабе исхране био закржљао, регенерисан. Тако је количина вуне повећана а и каквоћа побољшана.

ШЕКСПИР НА ТОЧКОВИМА

Глумци британског Шекспировог ансамбла одлучили су да театар приближе народу: ускоро они ће почети да дају Лондонцима представе на точковима. Ова модерна верзија „путујућих" позоришта средњег века послужиће се великим приколицама које су опремљене свим светлосним и сценским ефектима, и носиће име „Позориште на вртешки".

У „Позоришту на вртешки" моћи ће лучки радници, возачи аутобуса и уопште породице које станују у предграђу, поред Шекспирових драма да виде и дела грчких класика а исто тако и мелодраме, водвиљски хумор, па чак и мађионичарске трикове.

И ТО ЈЕ СПОРТ

Један од најновијих спортова Америке, који је већ пренет и у Европу, јесте вожење на некој врсти велике „ролшуе". У ствари на једну дебљу даску причврсте се точкови, два пара, најчешће од котураљки, а онда се том направом вози. При том се изводе разне вештине балансирањем тела. Неки су се већ толико извежбали да се низ падине спуштају као највештији скијаши. Наравно, није лако балансирати када обе ноге стоје на справи која се креће великом брзином. И још нешто, последице пада нису баш наивне.

Фантастична прича

Реј Бредбери

(7)

У СРЕБРНАСТОЈ МАГЛИ

Његови људи претрчавали су, падали и поново претрчавали, чучали у сенци, хватали ваздух зато што је атмосфера била ретка поготову кад се трчи. Требало им је по пет минута да седе тешко дишући, пред очима су им се појављивале црне искре, жмиркали, гутали редак ваздух којег никако није било довољно. Онда су опет устајали, узимали пушке и тешко се пробијали кроз врео летњи дан.

Спендер је лежао на једном месту одговарајући ретко на ватру.

— Просућу му тај проклети мозак по камењу! — чуо се Парклих који је потрчао навише.

Капетан је нанишанио на Сема Паркхила. И, спустио руку у којој је био пиштољ.

— Шта сте то намеравали? — упита он гледајући своју одједном онемоћалу руку и револвер у њој.

Замало није пуцао у леђа Паркхила.

— Боже, шта је то са мном?

Видео је како Паркхил завршава претрчавање и пада нашавши заклон.

Око Спендера полако се стезао жив ланац људи. Он је лежао на једној узвишици између два велика камена уморно грчећи уста услед недостатка кисеоника. Под пазухом са обе стране имао је велике тамне мрље. Капетан је гледао каменове. Између њих постојало је растојање од око десет сантиметара и у њему капетан је угледао ничим незаштићене Спендерове груди.

— Хеј ти — повикао је Паркхил — код мене је метак намењен за тебе.

Капетан Вилдер је чекао: „Хајде, Спендер, крени — мислио је он. Одлази као што си замислио. За неколико минута биће касно. Иди, а онда се поново појави. Но, шта је, ти си сам причао, одлази у подземни заклон који си, по твојим речима нашао, сакриј се тамо и живи месец, годину, много година, читај своје необичне књиге, купај се у дворским базенима. Хајде човече, хајде док не буде касно.

Спендер се није ни помакао.

„Шта ли је то са њим? — питао се капетан.

Узео је свој пиштољ. Посматрао је како његови људи претрчавају од заклона до заклона. Бацио је поглед на куле малог чистог марсовског насеља које су се као шаховске фигуре урезале у небо. Прешао је погледом на каменове и растојање међу њима које је откривало Спендерове груди.

Паркхил је јурнуо напред режећи од љутине и беса.

— Не, Паркхил — изговорио је капетан. Не могу дозволити да то учините ви. Или неко сличан. Не, само не они. Ја ћу сам.

Подигао је пиштољ и нанишанио.

— Хоћу ли после тога имати чисту савест? — запитао се капетан. Поступам ли како треба? Шта то узимам на себе? Да, тачно. Ја знам шта радим, знам разлоге и узроке и све је у реду, зато што сам убеђен да то треба ја да урадим. Искрено се надам да ћу се показати дорастао ситуацији.

Главом је дао знак Спендеру.

— Одлази! — рекао је шапатом који нико осим њега није чуо. Дајем ти још тридесет секунди. Тридесет секунди. Чуо се сваки откуцај сата на његовој руци. Капетан је пратио казаљку. Његови људи трком су се пробијали напред. Спендер се није ни померио с места. Часовник је откуцавао врло дуго и врло јако право у ухо капетану.

— Одлази, Спендер, одлази брже!

Пиштољ је био уперен у мету. Капетан је дубоко уздахнуо.

Тридесет секунди је прошло.

— Спендер — зовнуо је капетан.

Повукао је ороз.

Подигао се мали облак од камене прашине. То је све што се десило. Пуцањ је замро.

Капетан је устао и довикнуо својим људима.

— Он је мртав ...

Нису поверовали. Са места где су се они налазили није се видео отвор међу каменовима. Они су само видели да је капетан сам потрчао узбрдо и закључили да је или врло храбар или луд.

Прошло је неколико минута пре него што су пошли за њим.

Скупили су се око тела и неко је упитао:

— Је ли у груди?

Капетан је гледао у земљу.

— У груди — рекао је он. Приметио је како се обојило камење под Спендером.

— Волео бих да знам зашто је чекао. Зашто није отишао већ је чекао да буде убијен?

— Ко зна? — јавио се један глас.

Спендер је лежао непомично, једна рука стезала је пиштољ, а друга сребрну кутију која се блистала на сунцу.

„Можда је све то због мене — размишљао је капетан. Зато што сам одбио да му се придружим. Можда се стварно Спендерова рука не би дигла на мене? Можда се ја по нечему издвајам од њих? Можда је у томе ствар? Или постоји и другачији одговор“.

Али, другог објашњења није било.

Капетан је чучнуо поред беживотног тела.

„Морам се показати достојним њега, мислио је. Сада не могу да га издам. Ако је он увидео да сам ја у нечему сличан њему и зато није могао да ме убије, онда се велика одговорност свалила на мене. У крајњој линији тако и јесте. Ја сам као и Спендер само — ја размишљам пре него што пуцам. Ја заправо и не пуцам, не убијам. Ја усмеравам људе. Он зато није могао да ме убије, зато што је у мени видео самога себе у нешто друкчијим околностима“.

Осећао је како га сунце пече по врату. Чуо је свој глас. — Али зашто није дошао да поразговарамо пре него што је било кога убио, ми бисмо нешто смислили.

— Шта би смислили? — прогунђао је Паркхил. — Шта ми уопште имамо са таквима као што је он заједничко.

Равница, стене, плаво небо — све је зрачило жегом од које је звонило у ушима.

— Можда сте ви у праву. Ми никада не бисмо могли да идемо руку подруку. Ја и Спендер још и којекако, али ви и он — никада. За њега је боље што се овако свршило.

Предлог да се Спендер сахрани у празном саркофагу потекао је од капетана. Саркофаг се налазио на древном марсовском гробљу које су космонаути открили.

И Спендера су, руку сложених на грудима, спустили у сребрни сандук где су оставили свеће и вина стара на десетине хиљада година. Сви су стајали крај древне гробнице.

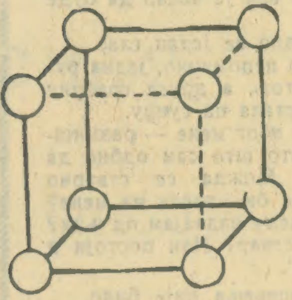
— Чини ми се да неће бити лоше ако се с времена на време сетите Спендера — завршио је капетан.

Изашли су из гробнице и чврсто затворили мермерна врата.

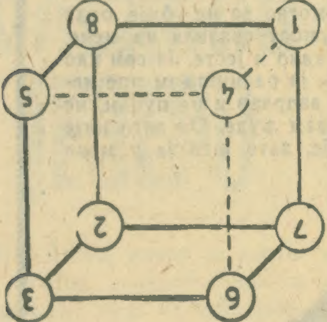
Следећег дана Паркхил је решио да се вежба у гађању у једном од мртвих градова: пуцао је у кристалне прозоре и обарао врхове са кровова витких кула. Капетан га је ухватио и разбио му зубе.

КРАЈ

РАСПОРЕДИТЕ ЦИФРЕ

По угловима коцке распоредите бројеве: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 и 8 тако да збирови четири броја на свакој од шест страна буду једнаки. Решење вам дајемо одмах.

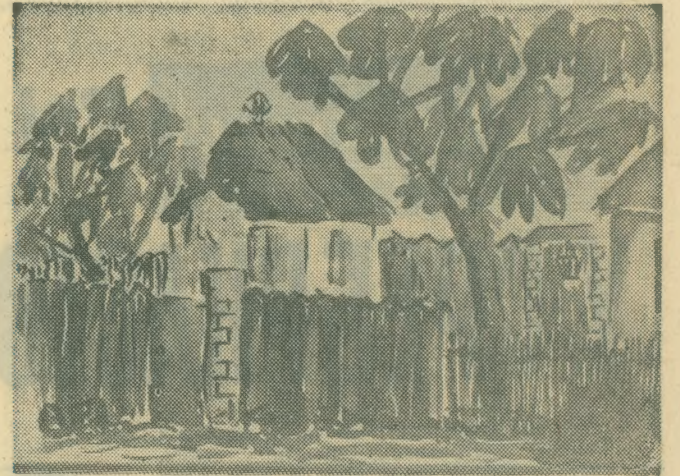
ОТВОРИ ОЧИ

ДВА ПЕЈЗАЖА

Идиличан зимски пејзаж; јеле, човек од снега с метлом у „руци", топло обучен дечак који је очигледно пошао да се грудва, па чак и сликар занет лепотом зиме. Сличне слике могу се видети свуда. Кажемо сличне, јер оне никад нису потпуно исте. Чак ни наше две нису једнаке: пронађите у колико се појединости разликују.

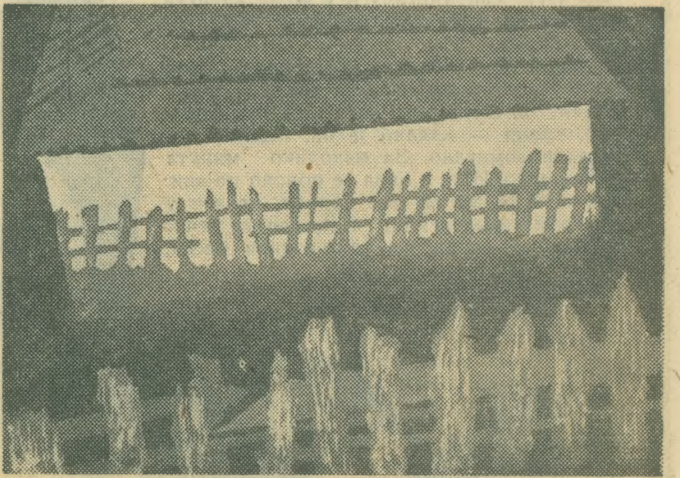
„ИЗ МОГ КРАЈА" РАД МИРСАДЕ КЉУН, УЧЕНИЦЕ VII РАЗРЕДА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ „ПЕТАР КОЧИЋ", ВИШЕГРАД.

Дечји цртежи са конкурса

Бачки цртежи у овом броју, као и они раније објављени у овој рубрици, награђени су са по 1.500 динара. Награде ће бити достављене поштом.

„БОКАЛ" РАД ПЕТРА ВИЛИЋА УЧЕНИКА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ „ЖАРКО ЗРЕЊАНИН", БАНАТСКО НОВО СЕЛО

„ПЕРИФЕРИЈА" РАД НАДЕ ЈОТОВИЋ, БЕОГРАД, ЈУЖНИ БУЛЕВАР БРОЈ 182

ПОШТАР ТРАЖИ ИЗЛАЗ

У америчкој савезној држави Тексасу постоји градић Москва. Због „великог" имена житељи овог малог града

имају разне непријатности. Најчешће писма упућена у тексашку Москву одлазе најпре у главни град Совјетског Савеза, одакле их затим упућују на праву адресу. На тај начин многа писма из других америчких држава два пута пређу океан да би стигла у Москву у Тексасу — са закашњењем.

Управнику поште дојадило је да својим суграђанима објашњава због чега писма упућена њима путују толико дуго. Размишљао је и дошао на оригиналну идеју: обратио се Уједињеним нацијама молећи их да приволе Совјетски Савез да промени име свог главног града. „Ја више ништа не тражим" — завршио је он своју молбу.

Товар који кија

Царинске власти у енглеским лукама откриле су у последње време двадесет путника који су се без возне карте нашли на разним бродовима. Капетани ових бродова изјавили су да ником нису дали дозволу за бесплатну вожњу и да су све просторије на броду биле пре поласка на пловидбу брижљиво прегледане. Касније је утврђено да су слепи путници путовали у великим сандуцима које су

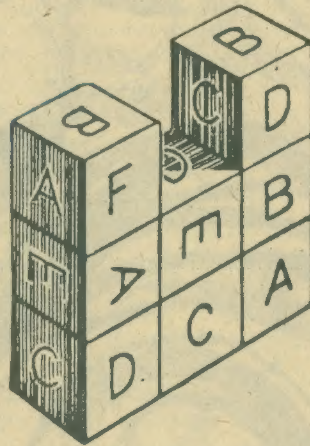

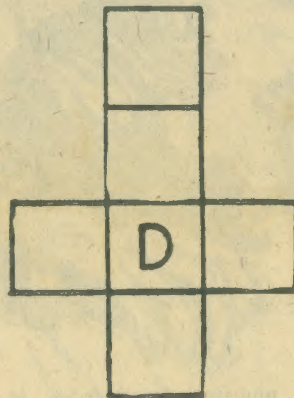
њихови сродници предавали као пртљаг с натписом „стакло" или „намештај".

У борби против оваквих слепих путника употребљава се однедавно необично оружје: сваки сумњив пакет кад стигне у луку посипа се прашком који изазива кијање.

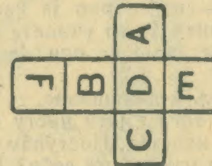
Слепи путник се тада сам ода.

ИСТОВЕТНЕ КОЦКЕ

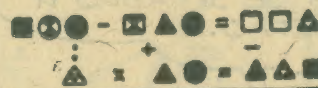
Свих осам коцки потпуно су једнаке. Одредите како су распоређена слова на мрежи коцке и која се слова налазе на основама три доње коцке.

Одговор:

На основама све три доње коцке налази се слово Е. А ево како су слова распоређена на мрежи свих коцки.

Ребус са бројкама

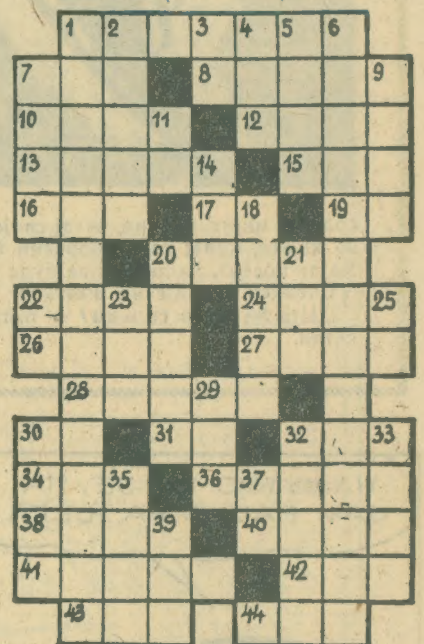
Уместо знакова треба ставити бројке (исти знаци представљају исте цифре) тако да би могле се изврше све рачунске радње дате у ребусу и да се добију одговарајући резултати.

684 − 134 = 550
9 × 34 = 306
76 + 168 = 244

ДОРУЧАК РИМЉАНА

Прича се да су стари Римљани рано ујутру доручковали на овај начин. Прво су умакали хлеб у вино, а затим су уз тај хлеб замочен у вино радо јели мед, маслинке, сир или урме.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) врста новчане награде, 7) певачки збор, 8) начин, 10) обољење слузокоже уста, 12) збијен, 13) град у САД, 15) свеза, 16) врста рибарске мреже, 17) упитна заменица, 19) хемијски знак за сребро, 20) француски књижевник („Жан Кристоф"), 22) река у Словенији, десна притока Саве, 24) наш познати песник (Војислав), 26) врста жита, 27) хтење, 28) чланови једног спортског друштва, 30) иницијали нашег књижевника („Истините легенде"), 31) предлог, 32) француски хроничар (799—875), 34) престоница старе Арголиде, 36) оживљавање драмске радње пред гледаоцима, 38) стари жичани музички инструмент, 40) пиринач, 41) наставна средства, 42) име шведске глумице Јакобсон, 43) покрајина на Сицилији, 44) врста иловаче.

Усправно: 1) опера француског композитора Жака Офенбаха, 2) сарадник у неком послу, 3) јединица електричног отпора, 4) део главе код неких животиња, 5) град у Етиопији, 6) поема А. С. Пушкина, 7) неред, 9) предео у источној Србији, 11) узвик, 14) свеза, 18) маслина, 20) француски драмски писац („Федра"), 21) телефонски позив, 22) зачин јелу, 23) речна и морска животиња, 25) два слова, 29) острво у Јадранском мору, 30) гранична река између Манџурије и Кореје, 32) злато (лат.), 33) плодно место у пустињи, 35) савремени француски књижевник („Левијатан"), 37) гувернер Свете Јелене у доба Наполеона, 39) аждаја.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) старт, 6) Стендал, 8) Спа, 9) нос, 11) Кордиљери, 14) ир, 15) Ика, 16) ер, 17) тама, 19) он, 20) да, 21) ар, 22) фа, 23) „Слом", 25) ор, 26) Геа, 27) И(ван) М(ажуранић), 29) коректура, 32) осе, 33) рак, 34) тобоган, 37) Нерон.

Усправно: 1) стар, 2) те, 3) антика, 4) Р (адоје) Д(омановић), 5) тане, 6) спорт, 7) Лорен, 8) ски, 10) сир, 12) Дима, 13) ља, 18) ада, 19) оро, 21) алат, 22) Фрост, 23) сектор, 24) миран, 25) око, 26) ге, 28) мак, 30) реон, 31) уран, 35) бе, 36) го,

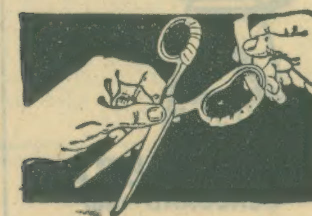
НАПРАВИ САМ

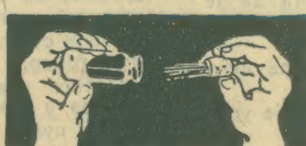
ДОМИШЉАТИ МАЈСТОР

Да би се на епрувети начинио „нос" није потребно бити „мајстор стакларске вештине". Ивицу епрувете треба загрејати на пламену до ружичастог усијања, а затим загрејани крај извући помоћу неке куке.

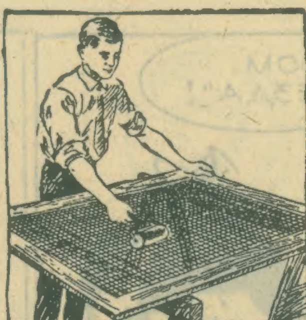

Пликове добијене невештим руковањем алатом не треба сматрати знаком вредноће. Да би се предупредило добијање сличних пликова саветујемо вам да, на пример, пре него што приступите сечењу картона или било ког другог чврстог материјала, маказе обмотате траком за изоловање или фластером.

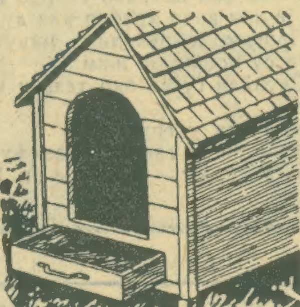

Ево веома погодног начина за чување игала, чиода и малих сврдала: забодите их једним крајем у затварач бочице.

Искусан „фарбар" никад неће бојити решетку или мрежу четком. Он зна: већи део боје доспеће не на решетку, већ на земљу. Много је боље да се послужите ваљком којим не само да штедите боју већ и осигуравате квалитетан рад.

Начините на кућици свога пса под који се може извлачити. Већ при првом чишћењу кућице уверићете се у преимућство покретног пода над обичним.

Овај начин чувања шрафова и алки познат је одвајкада али се њиме и данас уредни мајстори служе. Ако сваки шраф ставите на ексер закуцан у дашчицу неће вам се догодити да га безуспешно тражите када вам је најпотребнији.

ГЕРИЛЦИ НА ПАЦИФИКУ

Седмог децембра 1941. године, без објаве рата, Јапанци су бомбардовали Перл Харбур. Рат на Пацифику је отпочео. Пуковник Вендел Фертиг, који је као рударски инжењер дуго живео на Филипинима и одлично познавао вулканска острва која сачињавају овај архипелаг организовао је герилу на острву Минданао од 1942 — 45 године.

ПУКОВНИК Вендел Фертиг био је висок човек, атлетски грађен. Оног јутра кад је започео рат с Јапанцима од његове јединице у току дана остао је само један поморски официр-механичар Орфе, који није имао ни брода ни посаду и капетан Чарлс Хец. Остали или су изгинули или су се растурили. Не мирећи се с поразом кренули су у џунглу.

Три човека су обазриво корачала. Испитивали су сваки жбун. Одсечени од армије генерала Шарпа, покушали су да дођу до ње обилазећи јапанске колоне које су се кретале друмовима.

Ходали су као аутомати већ недељу дана кроз пуста села, напуштена поља, попаљене градове. Стигли су до села у чијој се близини налазио главни стан генерала Шарпа. Фертиг узе доглед. Чекало их је грдно разочарање. Угледали су колону Филипинаца у расулу. Сваки од њих држао је у руци јапанску заставицу.

— Ништа није страшније од капитулације, Чарлс — јави се Фертиг.

— Хтео бих да знам шта ћемо сад? — одговори Хец.

— Све, осим да се предамо — рече одлучно Фертиг.

Неколико следећих дана, три Американца трудила су се да сазнају што више о судбини америчких снага.

Наставила се њихова одисеја кроз џунглу.

Четвртог јула Јапанци су организовали поворку америчких заробљеника на чијем се челу налазио сам генерал Форт. Били су везани, боси и гологлави на страшном сунцу. Многи су падали од исцрпљености и врућине. Тада су их ударали бајонетима. Они амерички војници који се нису предали посматрали су ову поворку скривени у жбуњу и већина је тада одлучила да се бори против Јапанаца.

— Од данас наша организација ће се звати Оружане снаге Сједињених Америчких Држава на Филипинима, рекао је Фертиг окупљеним Филипинцима и америчким војницима.

Фертиг је уз помоћ Хеца организовао 500 људи. Прво је хтео све да дозна о војној ситуацији на острву. Послао је неколико герилаца у извиђање. После кратког времена стигоше му невероватне вести. Град Мисамис био је практично слободан. Извиђачи су чак донели и оружје које су тамо нашли. Фертиг се одмах упутио тамо намеравајући да се утврди у том подручју.

Маса у шареној одећи на тргу Мисамис дочекала је Фертига одушевљено. Мислили су да је то генерал који је дошао из Аустралије. Читава област била је неоштећена. Радио је чак и телеграф. Ту су се још налазили камиони које су оставили Американци.

Фертиг је одмах затим пошао у обилазак околине да би видео какве могућности може да пружи ова област и да би њега видело што више људи. Хец је за то време на брзу руку правио ратни инвентар оружја и људства.

Усред овог посла Фертиг је добио телеграм од једног герилца: „Непријатељски брод покушао да се искрца у Мисамим, али су га наше трупе одбиле". Јапанци су, значи, већ знали за постојање герилаца у провинцији Мисамис.

Фертиг и његов главни штаб трудили су се да скупе што више људи. Мање групе добиле су налог у коме се од њих тражи да се ставе у службу гериле. Многи Филипинци одазвали су се на Фертигов позив, иако је то представљало велики ризик за њихове породице.

Од тог тренутка групе герилаца узнемиравале су стално Јапанце. Отворене борбе није било. Герилци су изненада нападали и повлачили се не чекајући противнапад. Ослањали су се на информације добијене од народа. Јапанци ништа нису могли да ураде, а да за то Фертиг није дознао.

Али, није све ишло лако. После много лутања и проверавања, амерички Главни штаб узео је најзад озбиљно Фертигову акцију. У фебруару 1943. године Фертигу су дата упутства и назначена радио-станица с којом мора да буде у вези. Недељу дана доцније Фертиг је добио поруку од Макартура који га је званично наименовао за команданта војне области Минданао.

Последња упутства су била следећа: успоставити радиовезу са Аустралијом и контролне станице дуж читаве обале и забележити свако кретање јапанских бродова. Не убијати непријатеља у великом броју да се не би привукла пажња Јапанаца који би врло брзо очистили читаву ову област.

Неколико дана доцније сазнао је Фертиг да Јапанци припремају напад на његово упориште. На ову вест герилци су се повукли у брда. Јапанци су се искрцали на више места на острву, потпомогнути авијацијом која је непрекидно бомбардовала градове и села.

Јапанци нису могли да виде непријатеља. Образовали су мање групе а то је герилцима одговарало. На крају треће седмице, кад се Јапанцима досадило да патролирају, повукли су се и начинили логоре дуж обалских градова. После тога герилци су почели мање-више нормално да живе. Али, поставило се питање снабдевања: Јапанци су господарили морем а на Филипинима је риба главна храна.

Фертиг је нестрпљиво чекао подморницу „Нарвал" која је пребацила америчке породице у САД, а сада је требало да донесе оружје и храну. Подморница је најзад стигла. Чланови посаде и Фертигови Филипинци почели су брзо да истоварују: сандуке с мецима, митраљезе, карабине, чоколаду, шунку, сир, новине, књиге и друго.

Јапанци су решили да организују систематско уништење Фертигове гериле. Јапанских војника било је свуда. Искрцало их се око 70.000. Герилци су се бранили како су знали и умели, али је непријатељ био многобројнији. Јапанци који су се искрцали били су свирепи: убијали су не само људе већ и жене и децу да би застрашили цивилно становништво. Осим тога они су систематски бомбардовали острво тако да је Фертиг морао више пута да мења место боравка. Подморница није могла да приђе Порт Ламону јер су се ту искрцали Јапанци. Према томе месецима није могло доћи до снабдевања. Једнога дана стражар је видео америчке бомбардере. Фертиг је био оптимиста: ако су били у стању да нападну острво, могу исто тако падобраном да им баце животне намирнице и ратни материјал — мислио је он. Када му је остало хране за свега 4 дана, дознао је да је један амерички авион бомбардовао Данао.

Онда се једног јутра зачуло брујање. Сви су клицали од радости. Било је толико авиона да се нису могли избројати. Неколико дана Американци су бомбардовали јапанске положаје које им је Фертиг назначио.

За време повлачења, Јапанци су изгубили велики део својих снага у борби са герилцима. Готово читав Минданао био је ослобођен. Онда је Фертиг добио наређење да преда команду Шестој армији која се искрцала. Макартур се вратио. За њега је долазак на острво представљао прави тријумф, док Фертиг за своје заслуге није добио готово никакво признање.

Ипак он је доживео велико признање кад је дванаест година доцније ишао службено на Филипине: свуда је био дочекан као национални херој. Бивши герилци пратили су га по читавом острву а свако и најмање место приредило му је свечан дочек.

Јесте ли већ чули да...

... према изјави совјетског геофизичара Бориса Гусева, Северни пол се пре 500 милиона година налазио у об-

ласти Маршалских острва (у Тихом океану), а пре 200 милиона година у Охотском мору близу Камчатке.

... римски новац који потиче из доба цара

Калигуле пронађен је недавно на Сицилији.

... парада којој је присуствовала цела пета регимента организована је у част одласка у пензију Енглеза Теди Мурејa који је непрекидно 44 године служио три пута дневно чај петој регименти краљевске гарде.

... педагози тврде да су у кући за децу од једне до пет година најопасније просторије: ку

хиња на коју отпада 35% повреда, спаваћа соба 27% и купатило 15%.

... пантограф је апарат који омогућава да се механички црта повећавањем или смањењем димензије модела.

Да се наљутила...

Да је сењора Даниела Моско одмах позвала сопственика пансиона Силвана Веронезе и љутито протестовала он би се са жаљењем извинио што гошћа замало није са пиринчем прогутала и каменчић. Ствар би се свршила тиме што би јело, а с њиме и каменчић били бачени у помије. Али она није тако поступила. Округли каменчић који је осетила под зубима једући ризото зготовљен са остригама однела је златару у Сотомарину и он је утврдио да је Даниели Моско пало у део — скупоцено зрно бисера.

СЕТИО СЕ...

У општини града Ковентрија, у „одељењу за нестала лица" појавио се постарији човек са захтевом да му пронађу жену. Отишла је од њега три дана после венчања.

— Кад сте се венчали? — питао је чиновник.

— Пре равно двадесет и пет година.

— Разумем. Хтели бисте сад да се разведете.

— Не, никако — одговори човек. — Било би лепо да је пронађете да бисмо заједно прославили сребрну свадбу.

ЧУДЕСНО СТАКЛО

НИЈЕДНА материја нема тако широку примену као стакло. Оно може да буде ломно као љуска јајета али и тако уобличено да је јако као челик, лакше од плуте, тврђе од рубина, теже од гвожђа, мекше од најмекше вате.

Стакло се налази у ракетним главама и свемирским сондама; стакло штити од атомских зракова и киселина. Стакло се излива у леће, може послужити као изолатор од електричне струје, хладноће и врућине, може рендгенске зраке да пропушта или блокира. Од влакнастог стакла праве се завесе, делови бродова и грађевина, штофови и одела за гњурце. Ипак, стручњацима који истражују могућности за коришћење стакла то као да није доста. Они желе да пронађу стакло које се лако топи, које се обрађује на стругу, савитљиво је као хартија, а не ломи се и тврдо је као челик.

Стакло представља већ столећима добро цивилизације. Не постоје никакви подаци ко га је пронашао, где и када је настало. Прве творевине од стакла, мале фигуре, нађене у рушевинама градова Месопотамије старе су око 9.000 година. Из гробова фараона извађени су украсни предмети и мале вазе које су пре 6.000 година биле скупоценије него злато. У Египту су се у то време већ производиле стаклене бочице за парфем које су феничански трговци доносили у стари Рим. Овде у центру трговине Средоземља не само да је подражавана уметност Египћана него се она толико развила да су од стакла већ прављена и прозорска окна.

Почетком наше ере у Путеолију, најстаријој ливници стакла у Италији руке непознатог мајстора, су успеле да из пећи за топљење добију чисто и прозирно стакло захваљујући стакларској дуваљци која је пронађена у Александрији.

Стакларски занат пренели су преко Алпа римски трговци — ту су настале рајнско-галске ливнице које су са својим скупоценим и јединственим мрежастим стаклима створиле мајсторска дела. И до данас је остала тајна како су мајстори у стаклу изрезали дивне геометријске фигуре и орнаменте. У пламену сеобе народа пропало је све што је људски дух створио.

У средњем веку главни произвођачи стакла били су Венецијанци. Они су у томе постигли такво савршенство да је блиставо венецијанско стакло стекло светску славу.

РАСКОШНА ЧИНИЈА КОЈУ ЈЕ НАЧИНИО АУСТРИЈСКИ СТАКЛАРСКИ МАЈСТОР ЛОВМЕЈЕР

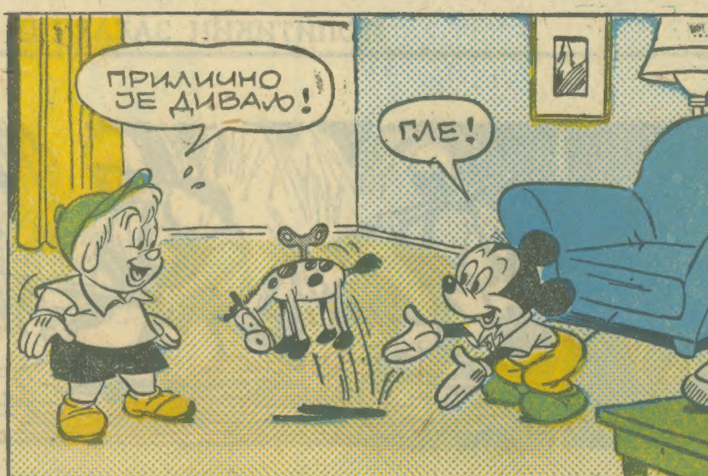
Превласт Венеције оборила је стакло које су изумеле вредне руке стаклара у Судетима. Јер, стакло је одувек захтевало марљивост: оно изискује хиљаде проба и опита. Велики комплекси шума су посечени за ложење стаклара. И у Аустрији су се још у средњем веку пушиле прве топионице. Венецијанац по имену Онофрио де Биондо лио је стакло 1428. у својој топионици у шумском подручју у околини Беча које се још и данас према његовој домовини назива Венецијанско поље. Кажу да је овај „човечуљак" из Венеције дувањем стварао тако дивна стакла да је утро пут даљем развитку стакларске уметности у Бечу. Током векова увек је у Бечу било досељеника из Чешке, Немачке и Венеције који су доносили нова искуства.

У Халу код Инсбрука почео је 1534. године Волфганг Фитл из Аугзбурга да производи племенито стакло. Он је помоћу дијаманта правио танане цртеже који су стаклу давали орнаментални украс. У шумском крају Штајерске гореле су ватре у топионицама стакла још у 16. веку. У Крамсаху код Ратенберга први пут је топљен песак на пламену око 1628. године.

WALT DISNEY

МИКИ

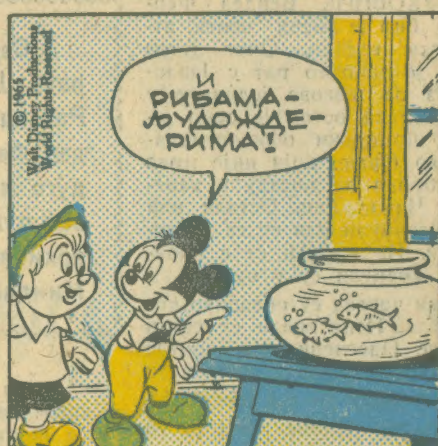

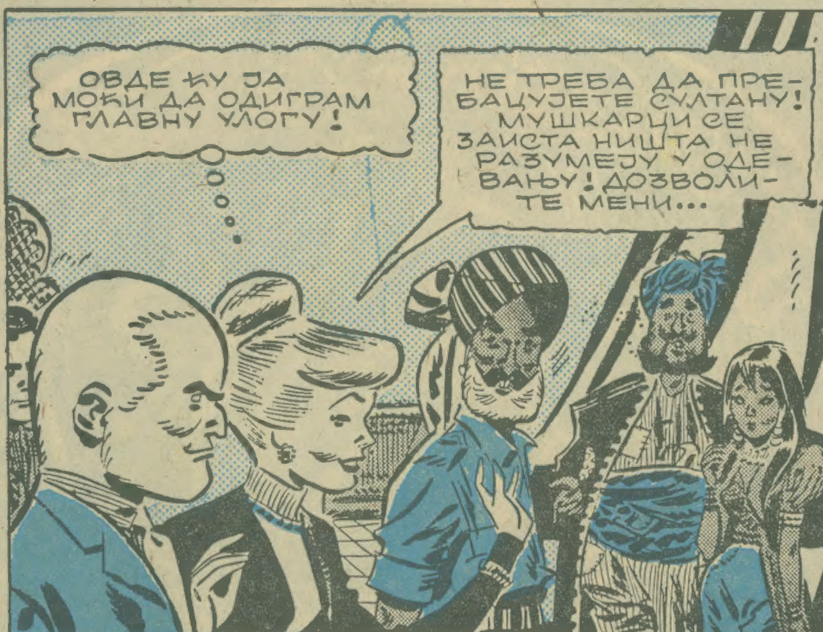

ЏОНИ ХАЗАРД

ФРЕНК РОБИН

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31 — Издаје и штампа „Политика" штампарско издавачко предузеће Београд, Македонска 31. Жиро рачун број 601-1-82. Поштански фах 124. Претплата за нашу земљу: годишња 2.200; полугодишња 1.100, за иностранство: годишња 4.400, полугодишња 2.200 дин. Рукописи се не враћају.